

lyekért a vármegyék, sőt még Ausztria is panaszt emeltek, 1444-ben az országgyűlés maga elé idézte s fogságra veté. De azért Sztrečno a cseh kezén maradt, míg végre Hunyadi János kiűzte őket onnan s a koronának visszaadta. A vár őrsége erőlyesen nyilatkozott Hunyadi László hűtlen meggyilkolása ellen s hűséget fogadott a fia megöletéséért bosszúra készülő Szilágyi Erzsébetnek, ki, hogy annál inkább biztosítsa maga számára a felvidéket, az 1445-ben kiszabadult s a Hunyadi-háznak hűséget esküdött Pongrácznak adta át Sztrečno várát is.

Ettől egész a XVII. századig, mikor Wesselényi Ferencz, a későbbi nádor, lett Sztrečno ura, homály fűdi a vár történetét. Ennek idejéből azonban a mondáknak és regéknek egész sora fűződik a várhoz, melyeket Hormayr és Mednyánszky Alajos művei mentettek meg az enyészettől.

Wesselényi Ferencznek Bosnyák Zsófiát jelölé ki hitestársul atyja akarata. Zsófia szerető, engedelmes, szelid hitvese volt a szép és erőteljes férfinak, ki nem csekélyebb lánggal viszonzá neje szerelmét. De a harci riadó a férjét a csataterre hívá. Gyászba borult, az istenanya képéhez imádkozva, várta most a szegény asszony férje visszatérését, vagy vára erkélyéről tekintett a távol rónaságra, honnan jönni hitte. Hónapok teltek el és a várt férj még se jött. És mikor végre megérkezett, nem a kedves, vidám, derült férfi volt már: valami borongó köd látszott nehezülni lelkére, melynek okát a szerető nő hiába kérde tőle. Kedvetlen, ideges, haragos lett, s gyakran kikirándult várából. Egy éjjel hírnök kopogtatott a vár kapuján. Zsófia nővérétől hozott levelet, melyben az elmondja, a mit az egész világ beszélt, csak a szelid hitves nem sejtett, hogy férjét idegen szerelmi láncz tartja lebilincselve, s hogy válás okából immár hitét is megváltoztatni kész. A szerencsétlen asszony ajultan roskadt össze a levél olvastára. Mire magához tért, zúgott künn az orkán, villámok cikáztak s patakokban omlott alá a zápor. De mind ez nem tartóztató a szegény asszonyt, hogy daczára a sötét éjnek, el ne menjen a szűz Mária kápolnájába, mely egy sziklaormon emelkedett a Vág örvényei fölött.

Benyitott a kápolnába s oda borult az istenanya oltárának lábához. Ott lelta a hajnal is, mikor már érte jöttek az urnőjüket kereső szolgálók. Zsófia az imától egész megkönnyebbülten, imádkozva tért vissza várába s még dél se volt, midőn becsapódott a fölönő hid s büszkén, dőlvegen lovagolt be rajta a vár ura, nem oly sötétarcuzal, mint távozott, hanem vidáman, derülten. Zsófia visszanyerte az ő régi, szerelmes urát, kit oly csodálatos módon adott neki vissza imája. Ettől kezdve Zsófia minden évben megünnepelé visszatérte boldogsága napját; ugyanabban a rubában, kereszttel és zarándokbottal a kezében, mint ama rettenetes éjszakán, járult oda az istenanya sziklakápolnájába, mely körül százával gyűltek oda a környék szegényei, kik mind megvigasztalva tértek onnan vissza.

Ez a monda. Történeti tény azonban, hogy midőn Tököli idejében vár és kápolna elpusztítottat, Zsófia holtteteme éppen találtatott s Teplicz falvának templomába vitetett. Ma is ott látni még a szent hírből álló Zsófia mumiaszerüvé aszott, de el nem porladt tetemét, fekete tafota-ruhában, mely lemállik róla s melyet bizonyos évek mulva ujjal szoktak föleserélni. Koporsója fölött ott csüng arczképe, melynek hasonlóságát a holttetem arczához némelyek még ma is fölismerhetni vélik. A képen ott van följegyzve elhalálozásának (1644 ápril 28) és föltalálásának (1689) ideje.

A két váromot gyönyörű festményben örökíté meg kitűnő művésznök, *Liéti Antal*, kinek képe után a Vág völgye e szép részletét mi is bemutatjuk.

A SZTRECSNÓI ROMOK.

A SZTRECSNÓI ROMOK.

A Kárpáti emlékek-ből.

A völgy felett ha forró nyári nap jár, Ha gyűl északfény túl az ormokon, Villám tüzénél és holdsugaraknál Egymásra néz a két sztrecsnói rom; S tükrében a gyors, ám örökre köztök Vesztelő Vágnak egymást nézi csak: Mint szerető, kik el nem érik idővök, S még vágyuk él, midőn már porlanak.

Te gyógyuló vár, tornyid büszke ormát Aranykorod napja ragyogta be, Tetőden játszottak a vitorlák, Hogy kedvesemmel megjövök ide. Mogorva bátyán rózsaszínű zászol Lengett köszöntve, mint urad elé; Kürtjét riasztá fenn a messzelátó, És a szelid völgy visszanyögdélé.

Behintve az ösvény virágaiddal, Galambokkal volt népes a fedél; A szomszéd várra színes ablakkal Mosolygva, jöttünkön kevélykedél; Mint felfolyó patak, read örökzöld, S alá replény hullt, mint zöld zuhatag. Riadt a kürt, a dobogó csorompót, S szerelem vára! elfoglaltalak.

Pompázva nyújtál enyhet kedvesemnek, Járt zene, táncz és harci ünnepély; A bajnok messze tájkról gyülemlett, S tetszéséért folyt a lovag vetély. Lándzsát törénk a kongó ezteremben, Jelszóm: szive, s mosolya jeladás, — Ah! mondhatom, mint asszony őt szememben: Szememben *engem* nem győzött le más!

De jött az est, s kiléptünk erkélyünkre, Mely fecskelészülk függ magas falán. Mint átöleltél, ifju éltém üdvé, És ajkaid mi hosszan csókolám! Hogy összefortt szívünk az ég-közébe! Ajkunknak csókja volt csak, nem szava; De téged zeng a vár ujongó nyelven, S a szomszéd vár téged visszahangoza.

Neveddel a virágos völgy betelve, S a zúgó fenyves és a kék folyam. Lásd, mily gazdaggá tett szívünk szerelme, Szerelmünknek mi szép két vára van! Ezt rólad, azt pedig rólam nevezük; Te koszorút visel, én tölgyfűzért. Oh kedves! így uralkodunk mi együtt, Tündér valót nem adva álmokért...

Szerelme vára, nem vagy víhatatlan; A zord idő villáma porba ont. Im, a folyóba pergenek le lassan Köveid, mint hervadt fáról a lomb. Dörgött az ég... s most panasznunkra, hallgat. Elhagyva áll a két sztrecsnói rom, Nem keresi, csak sóhajto fuvallat, Szerelmi hírnökünk hajdankoron.

A zord idő szerelmet összerombol, És véle mindent, a mi szép, dicső; Rommá leszünk magunk, de fájdalomtól Porunk is él, vesztésűt érez. Elszakadunk, s lelkünket nem találva, Keressük egymást a kedves helyen, S nem ismerünk a régi tündér tájra. Hol a romok közt szerelmünk pihen.

BARTÓK LAJOS.

A KULCS.

IRTA HERMAN OTTÓ.

Az emberi tudás tárgya, egyedüli végcélja az ember. Az első pillantás, melyet mint öntudatra ébredett lény a negyedkori földréteg természeti tüneményeibe vetett, egy kérdés volt

önmagához és a természethez s e kérdés ez: ki vagyok hát én, mi a multam, mi a jelenem, mi a jövőm, mi a rendelkezésem?

S azóta is e kérdésekre keresi a feleletet: — keresni fogja addig, míg az ötödiki réteg el nem borítja s ennek szintáján — ha úgy lesz — főkételesebb lények világa, társadalmi nem váltja föl.

Kérdést intéz a letűnt lények maradványait őrző sziklához; kérdést intéz fűhöz, fához; kérdést intéz mindenhez, a mi él és mozog; kérdést intéz ahhoz, a mit lelkének hisz s intézi testéhez, e test utolsó idegének hajszálnál finomabban kifutó végéhez: ki vagyok hát én?

Vizsgálódása rávezeti a társadalmi létre, ezt kiéptíti — önmagáért; fölismeri s szolgálatra kényszeríti a természet őserőit — önmagáért; rászegi pusztá, majd fegyverzett szemét az égboltra, a csillagok seregére, és mit kérdez tőlük? — világok vagytok? él-e rajtatok az én hasonmásom, s ha él, ki ő, mi a multja, mi a jelene, mi a jövője, rendelkezése?

Megalkotja magának a lélek örökkévalóságának fogalmát; kifesti e lélek földöntúli hazáját; osztja a jónak az eget, a gonosznak a poklot. Mert igaz is, hogy mikor szép és jó, akkor fölséges, — mikor rút és gonosz, akkor valódi pokolfajzata.

Csupa ellentét! Egyik kezében a palmaág, a másikban a gyilkos; — itt életet fakaszt, ott öl. A bandita, ki a boldogságot szűzhöz sikerért könyörög, megöli feleségét, megcsókolja magzatját, hogy pár percczel később ledöfje azt, a ki neki sohasem vétett!

Mint árthatlan, önmagával tehetetlen lény kezdi földi pályáját; gyermekora játszi öröm korszaka — s azután fölébred benne az öntudat, indul, irányt vált; egy piczi lökés, egy csepp véletlen, mely induláskor éri, angallá — de ördög is teheti.

És mind ennek a kulcsa, ennek és ezernyi ezer hasonló tüneménynek a megfejtője, vajjon kinél van az? Az embernél nincsen, mert csak annál a lénynél lehet az, mely az ember fölött áll, mely a magasból vizsgál, belát a lényébe s fölismeri a cselekedet s minden nyilvánulás rugóját — ha ilyen lény van.

Az emberi gyarlóság kútfeje e kulcs hiányából foly s minden ítélet, a melyet az ember önmagáról mond, kisebb-nagyobb mértékben, de gyarló. S honnan meríti? mi vezeti reá, mi adja meg a gyarló ítélet ingadozó alakját? Az emberi tudás szülőanyja, az ember egyedüli kalauza: az összehasonlításból fakadó tapasztalás, mely a maga hasznán, a maga s mások kárán oktatja.

A gondolatok, következtetések, eszmék egész raja támad az emberben, mihelyt csak reá gondol arra a »lélektani rejtély«-re, a mely ide tartozik s ma — mondhatni — az egész művelt világ elméjét foglalkoztatja, mely készíti az embert a megfejtés keresésére; s ki az? — *Scharf Móricz*, az eszlári fidesis, ki lemondott a törvény jótéteményéről, szülője ellen föltámadott, megtagadta azt a titokzatoságában is oly magaslatos valamit, a mit a »vér hatalmának« nevezünk s az emberi lét bizonyos nyilatkozványában fölismeri, vagy érezni vélünk.

S mi legyen tehát a vérnek az a hatalma? mik a nyilatkozványai? milyen jelenségek azok, a melyekben e hatalmat fölismeri véljük? Ám lássuk.

Eltűnt a gyermek. Az anya sir, búsul, — de hát elveszett s az idő, a nagy kuruzsoló, nagynehezen bár, de behegeszti az ütött sebet; sajog az néha, az igaz. Telik-mulik az idő, évről évről következnek egyszerre hire futamodik, hogy itt vagy ott, pl. egy cigánytáborban, egy rablót

leányra akadtak. Az anya szíve földobog, ellenállhatatlanul tovaragadja — hátha gyermeke!

S aztán ott áll előtte, rászegi vágtyól égő szemét, melyben e perczen az anya egész lény fekszik — egy vonás, egy mozdulat, egy hang s az anya reáborul gyermekére. Azt mondjuk rá: a »vér hatalma«.

De bekövetkezik az ellenkező is. A gyermek hiszi, hogy anyát lát; de az anya vizsgál — azis elfordul. Ez is a »vér hatalma«.

Már pedig szorosan véve egyik sem az, mert a vért csak azok a benyomások hozzák sebesebb lüktetésbe, a melyek az érkezők utján hatnak. Az anya szeme, az anya füle győződik meg s e meggyőződés az, mely a szív dobbanásait igazgatja.

S vajjon mit lát a szem, mit hall a fül olyat, a mit legott a vért lüktetésbe hozza?

Az anya, ki gyermekét szereti, maga gondolja, maga neveli, ezer oly vonását s hangjának oly rezgését ismeri, a melyet más szem, más fül ki sem vehet. Ezek a vonások és hangszajátosságok részben családiak, részben egyének s összességük, együttes benyomásuk az az utbaigazitó hatalom, a mit közönségesen a »vér hatalmának« nevezünk.

Egy egészen elűt, lenyegesen más természetű tünet az, a melynek oly sajátos, visszatartoztatott képviselője az eszlári dráma gyerekkőse.

A mi a törvényhozó szeme előtt lebegett, a midőn vérrokonok javára azt a gyöngéd rendelkezést meghozta, az a legnemesebb indulatok föltevése volt, ezek között első rendben a rokonokat összefűző szeretet és a hála voltak, mint »vértölelék« a szó nemes értelmében.

Ámde nem mindig a szeretet az, mely a család tagjait egybefűzi; anyagi napjainkban a pusztá vértölelék, a származás értelmében, sokszor az egyedüli kapocs, mely az anyakönyvbe igenis, de a szívbe nincsen beírva.

A halálos gyűlölet vérrokonok között éppen nem is ritka; az apagyilkosok száma megdöbbentően nagy. Nevelési hibák, rossz társaság, de néha az apai tekintély túlhajtása is megadja az okot; s az utóbbit véve nem ritka az, hogy a töltszögör fejelem alatt tartott gyermek szívében már igen korán kikel az engesztelhetetlen gyűlölet csírája, mely mindinkább burjánzik, minél igazságtalanabb a szigor s minél több alkalmá van a gyermeknek arról meggyőződni, hogy gyermektársai boldogabbak. Az eszmélni kezdő boldogtalan gyermek vágyai kezd s e vágy nem egyszer világgá kergeti.

Az érettséghez közeledő korban bekövetkezik a fordulópont is. A gyermek ekkor olyan, mint a szobrász plasztikus anyaga: a körülmények nyomása alatt az ezeknek megfelelő alakot ölti magára.

Ki tudja azt, hogy abban a faluvégi ronda viskóban mily viszony létezett apa és fiu között?

A végtárgyalás drámai nagyjelenete ríktó sugarakat szórt, a melyek, ha nem is a kulcsot, de sok, lélektanilag fontos támasztó pontot nyújtottak.

A fiu a mostoha anya felé dobja a kést — kikap; a mostoha miatt neheztel apjára; helyzete a család szegénységében, s még inkább a társadalomban, alárendelt; e mellett ez a fiu eleven eszű. Ez az egyik sorozat, mely a plasztikus anyagot megalkotja.

Ez a plasztikus massa hirtelenül, minden átmenet nélkül, más viszonyok behatása alá kerül, figyelemben részesül s akkor, a mikor minden fiu a legfogékonyabb, sőt a legtöbb kalandos, fontosságú kezd érezni. Eleven eszűvel összehasonlításokat tesz a régi és az új állapot között s ez mindig az utóbbi rovására esik: ez az egyenes ut az aposztáziához s az aposztázia

minden neme, minden időben az által tűnt ki, hogy feneketlen gyűlöletet táplált minden iránt, a mi volt.

Ilyen körülmények között a kritérium az apán nyugodott, abban a magatartásban, a melyet ama drámai jelenetben tanusított: ezen fordult a koczka.

Rendes viszonyok között, ott, a hol az apa szíve ép, az eltévedt gyermekkel szemben első nyilatkozványra a fájdalom kitörése s ez kiszólítja a szeretet hangját is; mert alapjában egy veszendőbe menő gyermek visszaszerzése forog fön s ez kizárja az eltasztó erő alkalmazását. A harag, a düh, az csak akkor lép föl, a midőn a vértölelék leghatalmasabb eszköze, a szeretet, sikertelen volt.

A nyiregyházai drámai jelenetben az apa részéről nem ezt tapasztaltuk. Első szava szigorú volt, azután gúnyba csapott át, az öklöt fölemelkedett s a haragvó apa segítségére sietett a — lepökés!

A szeretetnek, a szív melegének bizonybizony csekély szerepe lehetett abban a faluvégi ronda viskóban!

Papírra vettem, mert e borzalmas lélektanai kép nagy tanúságot foglal magában a korra nézve, melyet a család kötelek lazulása oly szomorúan jellemez.

NYIREGYHÁZA MULTJÁBÓL.

Most, midőn egy óriási pör végtárgyalásának színhelyévé Nyiregyháza városa lett, talán nem lesz érdektelen egy meglepő statisztikai adatot föllelteni a város multjából. Nevezetes dolog ugyanis, hogy Nyiregyháznak zsidó lakossága csak 1840 óta van. Azelőtt a mult században kiadott telepítési szerződés értelmében nem volt szabad sem zsidónak, sem görögnek közéjük telepedni. És még harmincz év előtt sem volt harmincznél több zsidó itt, úgy, hogy ez időben külön tlemplommal sem rendelkezhetek még. Némi világot vet a zsidók fokozatos térfoglalásának arányaira a következő pár adat. Harmincz évvel ezelőtt a város összes lakóinak számát 18 ezernél valamivel többre tették. Tíz év alatt e szám kerek négy ezerral szaporodott, a mi egy oly városnál mint Nyiregyháza, kétségen kívül elég csinos haladás. Fölösleges tán mondanunk, hogy e többlet túlnyomó része zsidó betelepülésre róható fel.

Még ékeesebben szól azonban egy más adat. Harmincz évvel ezelőtt Nyiregyháza mindössze 1720 telek fölött rendelkezett. Husz év mulva jól megszámálta 2953 házat találunk területén, a miből, ha levonjuk is az időközben emelt középületeket, köztintezetek vagyontát képező házaikat, mégis ezernél többet kell olyannak tartanunk, mely tisztán magán eredetű beruházás, s ha ez fényesen szól is egyfelől az általános vagyonosodás mellett, de nem tehet túl azon az észrevételten sem, hogy túlnyomó részben a zsidó töke fölényét jelenti, a mit a statisztikai adatok jelenlegi helyzetet vetett egyetlen tekintet is igazol.

Vizsgálhatnók azt a körülményt is továbbá, hogy minő közállapotok idézték elő azt az áramlatot, hogy míg a forradalom előtti tíz év alatt alig harmincz zsidótelepedés történt Nyiregyháza, addig az ötvenes évektől napjainkig a térfoglalás csaknem tömegesen nevezhető. De hasonló reflexiók oly természetű indokok vezetnének, melyek a magyar középosztálynak e vidéken való rohamos elszegényedésével s a közügyek iránti érkeke elvesztésével függvény össze, e cikk keretén kívül esnek. Feltűnő, hogy éppen az a város, melynek már történeti multja oly kiváltságos helyzetet adott a zsidó betelepülésekkel szemben, ma sajátosság véletlennél fogva oly pörnek lón székhelye, a minőt most ott lefolyni látunk.

Az a település, melyről már mult számunkban szóltunk, s mely életerős szláv fajjal népesítette be a város elhagyott területét, biztosítéka lett Nyiregyháza virágzó jövőjének is. E szorgalmas lakosság uryedetlen buzgalmánának köszönhető jelentékeny részben, hogy a helység

már a telepítés után 32 évvel a városok sorába emeltetett, mi elég ritkaság. Ezóta a közügyek terén többször kitűnt. Az 1800-ban kiűtött francia háboru alkalmával tett szolgálata, például hogy segélyül 10 újoncot és hat lovaszt ajánlott fel, kinyerte a fejedelem elismerését is, ki ennek jeléül ezüst érdempénzt veretett a város tiszteletere, melyet azóta a város főbírája minden ünnepélyes alkalommal mellén visel.

Említettük már a nyiregyházai népnek némely különös hagyományait a gazdasági és birtokviszonyokban. Hozzáteszük még, mint érdekes adalékot, hogy eredetileg minden lakos birtokát egy tagban bírta, s 5 holdnál kevesebb, s 60 holdnál nagyobb birtoka egy lakosnak sem lehetett. Gazdasági rendszerükben is vannak különös vonások. Ilyen az, hogy a szomszéd pusztákon még több árendás földjök van, mint a mennyivel szállás földekben bírnak. Szeretnek ugyanis sokat szántani, de az egyszeri szántáshoz ragaszkodnak, s abba vetnek. Piaczai a városnak belső vásárlásokra, gabnára, baromra, sertésre, szénára, fára és nádra külön vannak s ezek rendkívüli élénkséget nyertek különösen a Tokaj felől való vasuti közlekedés megnyitása által, úgy, hogy ma gyakran hetivásárai is egy-egy országos vásárral fölrékek.

Nyiregyháza kívül különben Nagy-Kálló városa is vetekedik az elsőség rangjért Szabolcsban. Sőt Nagy-Kállónak bizonyos tekintetben nagyobb multja is van még a megyei élet fénykorából, s e hagyományon csüngen, a megye társasátele körülbelül ma is nagyobb élénkséggel összpontosul ott. Nyiregyháza inkább az állami bürokrácia félszke, s jelentősége, melyet ez idők szerinti gyakori emlegettsége is hivatalva lesz fokozni, főképe az új alkotmányos aerából veszi eredetét.

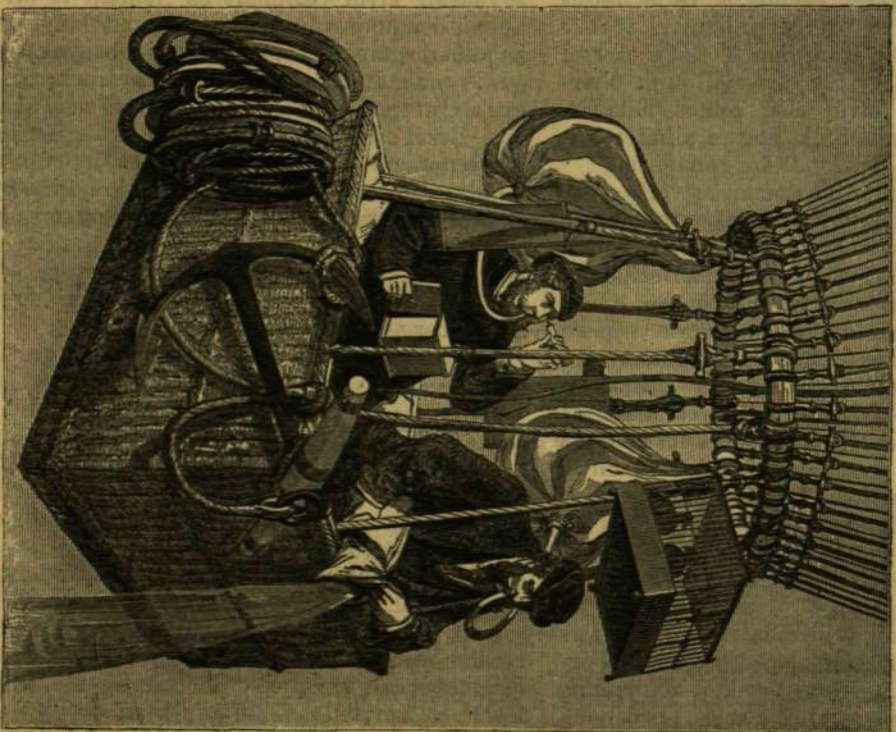
Azról az epizódról, mely Nyiregyházát a tizenhetedik században a kormányynyal összekötésbe hozta, nagyon kevés tudomásunk van. De hogy összefüggésben kellett, hogy álljon a hajduk garázdálkodásaival, azt megértjük az 1635-diki 68. törvényzék rendelkezéséből, mely a tulajdonképeni hajduvárosokon kívül még Nyiregyházát, Téglást, Szent-Mihályt, Dobot, Büdöt, Ujfehértót, stb., is »colonialis statusba« helyezi. Egyszermind minden közmunka és tizedek teljesítésére parasztok módjára kényszeríti. Ugyanez intézkedést megerősítve az 1638-diki 67. törvényzék más természetű kihágásokra is ezelőz, melyeknek vádjá Nyir-Bátoron és Nyiregyháza kívül Szatmárt és Nemetit is éri s abban összpontosul, hogy a nevezett helységek az adót megtagadták, szökővény jobbgyokot kiadni vonakodtak, s az ország törvényeinek s a megye statutumainak magokat alávetni nem akarták. Ezzel szemben a törvényzék egyenesen megsemmisíti és érvénytelennek nyilvánítja mindazokat a kiváltságokat, melyekre törvényellenes magatartásukban támaszkodtak, míg egy későbbi (1647. évi 68. törvényzék) hozzátézi, hogy ha a jobbgyok háromszori kérésre sem adnak ki, háromszáz magyar forint is sújtja az ellenszegülőket.

Ez ügy, ismételt törvényes orvoslatok daczára, még később is föl-fölveti hullámaint. Az 1659-iki 69-dik törvényzék, mely újra kénytelen foglalkozni ez állapottal, két szempontból nevezetes városan történetére nézve. Először, mert a szabad hajdu-városokról szólva Nyiregyháza állítólagos kiváltságait ezekkel szemben *határozottan törvénytelenségek bélyegzi*, s a szökővény jobbgyokot, akról szó van közelebről, *kun származásúaknak és filiztaevsoknak* jelöli meg. Másodszor pedig, mert utal arra, hogy a nemesek bírása *nem közeledhetik biztossággal* a vizsgálkodó helységek alá, s így levélben kénytelen velök érintkezni.

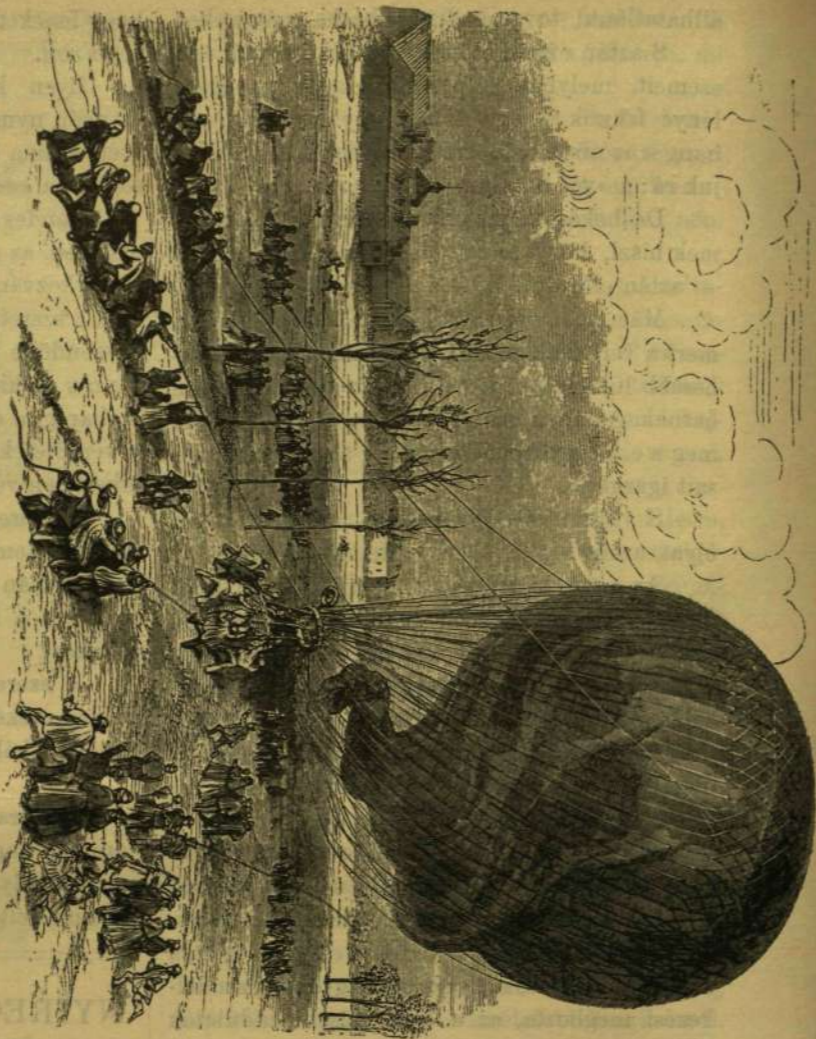
A hajduvárosok lázas multjáról sok szájhagyomány kereng egyáltalában. Beszélnek községek viszályairól egymás közt és a hatalommal szemben, rémes, titokzatos esetekről, melyeket vérrrel és lánggal színez ki a népmonda, s hogy e tragikus eseményekben Nyiregyháza is megvolt a maga része, nagyon valószínű. Község községet irt ki e hagyományok szerint; egyikben egy vén koldusszony lopókij kém gyanánt az ellenséges faluba, s ő szolgálta át az egész népséget a támadóknak; a másikban ezek hordják a helység köré a szénakazlakat s azokat lángra gújtvá, füstbe fulasztanak minden élet. *S a mi legmeglepőbb, az eltűnt vagy leggyilkolt gyermekek* mindenütt megvan a maga szerepe. A képzeletnek ez a machethi természete egészen

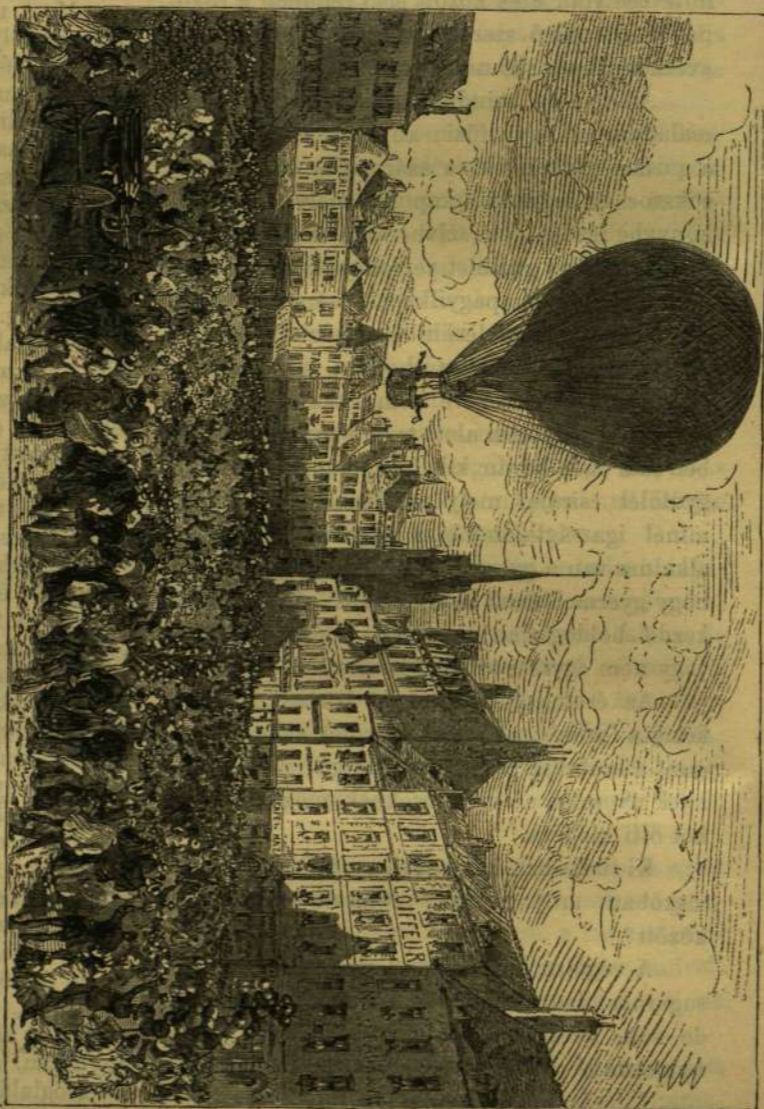
SIBEL.
JOSEPH. TISSANDIER GASTON.
A SZENITHI EXPEDICZIÓ.
NEVEZETESEBB LÉGI UTAK.
PINELL. TISSANDIER ALBERT.

AZ ÉTOLI POLAIRE 6000 MÉTER MAGASBAN.

A «GUILAUME TELL» HAJÓ KIRÖTÉSE NISON-ALPORT-BAN.

DIBOUF ÉS NELLE FÖLMELEKEDIK CALAISBAN LÉGHAJÓN.

tipikus a szabocsi és a hajdu népnél s oly hagyományokat teremtett, hogy ma is vannak községek, mint például Szent-Mihály és Polgár, melyek tökéletes hadi lábón állanak egymással s maga Nyiregyháza elég sokszor tapasztalhatta sorozások idején, a két ellenséges község ifjai kölcsönös ellenszenvének véres kitörését.

Jó negyedóra ugyan a várostól északnyugatra, de mégis ideozámítható a regényes szép kinézésű Sóstó fürdő is, melynek gazdag szikvizet tartalma kitűnő hatású mindennemű csúszos és köszvényes bántalmak ellen. Balra esik az északkeleti vasutvonal mentén a deve-

cséri állomáson innen, s a nyiregyházi események óta gyorsan emelkedett híre és látogatottsága. V—r.

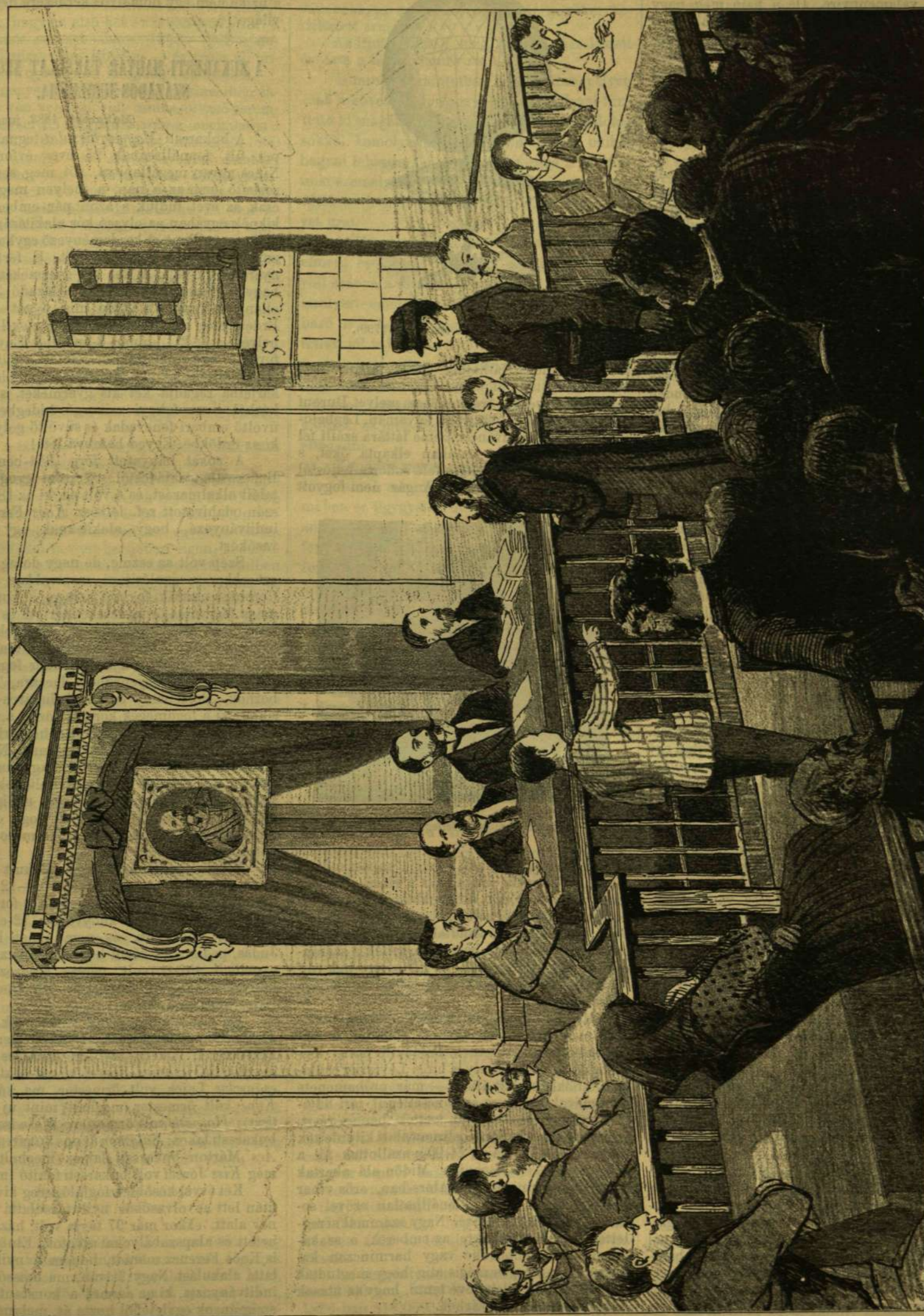
A «VINDOBONA» S NEHÁNY NEVEZETES LÉGI UT.

Silberer Viktor léghajója, a «Vindobona», többszöri eredménytelen kísérlet után 26-án, múlt kedden fölemelkedett a magasba.

Délután 6 órakor nagy számú közönség gyűlt össze a régi polgári lövölde kertjében, hol ott állott egész pompájában a nagyszerű

gömb. A gáz feszítette oldalait. A háló szálai, mely rá van takarva a gömbre, benyomultak a gömb szövetébe, mely nyers selyem. Alul rá volt már akasztva a kosár, egyszerű spanyolnád-vesszőkből fonva, s ugy készítve, hogy magát az összegöngyölgetett hajó szövétét el lehessen benne helyezni. A hajó mélyen függ a gömbről nagyon, sokkal mélyebben mint az közönségesen szokásos, s ez nem kicsiny előnyére van annak. Az egész különben, a gömb és hozzá való, Brissonet párisi cégnek a készítménye.

Vagy tizenkét katona a mérnökkari ezredből fogta a léghajót, melynek kosara meg volt

A NYIREGYHÁZI TÁRGYALÁSI TEREMBŐL. — SCHARF MÓRÍCZ SZEMBESÍTÉSE SCHWARCZ SALAMONNAL. — ÁBRÁNYI LAJOS EREDETI RAJZA UTÁN.

rákva homokzacskókkal, mikor Silberer fölhiatta utitársait, hogy beszálljanak. Kis vártatva beszállott maga is. Felkötötte helyére az aneroid barometert, mely be van igazítva, s mindjárt magát a magasságot mutatja, melyet elfoglal. Azután odakötötték a vashorgonyt a csolnak oldalához, egy erős, 35 méter hosszúságú kötél segítségével. Kezdték kifelé rakni a homokzacskók fölölégét. A kosár mellől eltávolították az embereket, csupán négy maradt ottan. Mikor már annyi homok volt csak benne, hogy az a négy ember könnyedén vissza tudta tartani a léghajót, midőn majdnem egyensúlyban volt tehát, akkor Silberer kiállott fél lábbal a kosár

szélére, belekapaszkodott fél kezével a kötélzetbe, megemelte süvegét a közönség előtt, s eleresztette a hajót. Gyorsan, egyenesen emelkedett az fölfelé. Alig egy pillanat ott lebegett már néhány száz lábnyi magasban, midőn Silberer beszállott a kosárba. Színes papírszelvényeket szórt ki a kosárból, melyek a lefelé igyekvő nap sugaraiban oly végtelenül kellemes látványt nyújtottak; ugy tetszett, mintha valamely színes eső hullana alá.

A hajó majdnem délkelet felé vette útját. A kerepesi temető fölött haladt el, azután a kőbányai sertéshizlalda fölött, s így Gubacs felé. De itt magasabb légrétegbe jutva, utjának irá-

nya megváltozott, Kis-Pest és a Szent-Lőrincz pusztán fekvő Cséry major fölött elhaladva, Gyál és Halom felé közeledett, míg végül az alsó-pakonyi határban szállott alá.

Ereszkedés közben erősebb széláramlat kapta meg a hajót. Nagy sebességgel ragadta kelet felé, ambar a kosárban ülők nem éreztek a szélből semmit, s csak abból itélték meg gyors haladásukat, a mint elmaradtak mögöttük a tárgyak odalent. Egy utánok sebes galoppban vágató kocsis alig birt nyomukban maradni. Végre a horgony földet ért. Homokos legelőn akadt meg először, mely ehhez nagyon alkalmas talaj. Puha, könnyen belemélyed a vas, a

mellett pedig a növényzet gyökereiben megakadhat valamennyire. De a hajó még nagy erővel haladt, a vashorgony ága kiszakadt a földből. Újra meg újra beleakadt, míg az elősiető segítség nem nyomta belé a vashorgot a földbe, s a hajó megállott. A hosszú kötél fel fogva a kosár egyre közelebb ment a földhöz, míg végül odaütődött. Az utasok a kötelekre húzva magokat kerültek el az ütődést. A kosár visszautódott, mintegy háromemeletnyi magasságra, s ismét visszasett.

A negyedszeri odaütődés után állva maradt. Az, a ki oda sietett segítségül, Kégl István pakonyi birtokos volt, ki előtte való napon bent volt Budapesten, s előre megmondta az utazóknak, hogy hozzája fogja őket hozni a szél. Várt is rájuk este felé, s úgy helyezkedett a hajó irányához képest, hogy fölötté kellett elhaladni.

Silberer ezen első útja a legkisebb rázkódások nélkül véget ért. Akár egy nő is részt vehetett volna benne, oly csöndesen, simán ment végbe minden. S ez nem kis érdeme neki, s nem is kicsi ügyessége vala. Csak a mellett lehetséges, hogy ő maga vezet minden munkát személyesen. Ő maga nézi meg a hálókat minden bogát, minden darabka köteleit. Ő maga vizsgálja meg a léghajó szövetét, ő maga van ott a táltságnál reggel óta, maga kóti oda a kosarat, ő maga kezel lehetőleg mindent. S ő maga mindezt a legnagyobb ügyességgel és a legnagyobb precízióval kezeli.

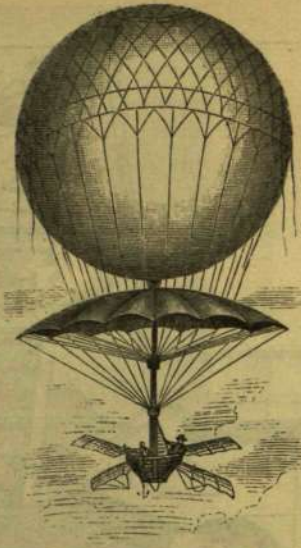
Bécsben nem tudták, vagy nem akarták méltányolni az ebbeli érdemeket. Szemére lobbantották, hogy a tudományért nem tesz semmit, s utóljára eltiltották attól is, hogy utasokat vihessen el magával. Pedig ép a tudomány embereinek kellett volna Bécsben hallgatniok. Magával akarta egyszer vinni a meteorológiai intézet és az egyetem egy-egy tanársegédét. S a jó urak eszközeikkel voltak elfoglalva, nem az uttal. Silberer munkáit bizott rájuk a hajó körül, melyeket minden utazónak teljesítenie kell, p. o. homokot kiszórni a szükséges pillanatban, s ők azalatt is eszközeiket nézegették. Ennek a következtében fennakadtak azután egy fa ágai között, a honnan nem volt több menekülés, csak úgy, hogy levagdosták a kosarat. Fel se emelkedhettek, le kellett szállaniok.

Az ügyes kormányzás pedig ér itt is legálább annyit, mint az ügyetlen tudományos intenció. A tudományozomj már sokakat vészebe sodort a léghajón, midőn kevéssé voltak elővigyázók vagy pontosak. A tudomány nevében minduntalan tettek merész vállalatokat, melyek rosszul végződtek a vállalkozókra. De talán természetesen is volt, hogy épen azokat érte legelőször baj, a kik legmerészebbek voltak a kísérletnél.

S valóban csodálatos, hogy a tudvány mi minden elszánt kísérletekre vitte az embereket léghajón. Nem volt-e már az is óriási merészség, midőn az első léghajós fölemelkedett, nem látva maga előtt semmi hasonló példát, nem tudva semmit a felől, mi történhet vele. Piláté de Rozier volt a neve, vele ment d'Arlandes marquis is, midőn 1783 november 21-én La-Muette-ben Páris mellett legelőször fölemelkedett. A törvényt, a közigazgatást, magát a királyt ki kellett engesztelniök előbb, mindenki ellenzte utjokat, mindenki visszatartotta őket, s ők mentek mégis. A szegény Piláté de Rozier alig másfél év mulva áldozata is lett a hajózásnak, egy gáz-explozió alkalmával holtan esett alá a magasból. S ez ellen a veszély ellen nem használ semmi. Egy kis tűz, egy szál gyufa, szétrobbanthatja az egész alkotmányt, a mikor nem használ többé az ernyő sem, melyet még a múlt században kezdett alkalmazni Blanchard, de a melyek, mint hasznavehetetlenek, kimentek egészen az alkalmazásból.

Legtöbb veszély akkor áll elő az utazásokor, ha túl magasra emelkednek, viharban merésznek fölszállani, vagy pedig éjszaka próbálják meg az utazást. E két utóbbit esetben leginkább a leszállás körül történhetik baj. De előfordulhatnak esetek, midőn az illetők teljes tudatával a veszélynek mégis rászánják magokat ezen veszélyes utazások valamelyikére.

Az ily veszélyes utazások közül nem érdekelten volt a Coxwell és Powellé, a kik 1880-ban fölszállva, egész nap és egész éjszaka hanyódtak Angolország különféle vidékei fölött. Fölszálltak a viharterhes felhők fölé, majd ismét erős közeledést mutatott a barométer a föld fele,

Blanchard léghajója ernyővel (1790).

a nélkül, hogy láthattak volna lábaik alatt valamit.

Nem kevésbé érdekes út az, melyet Durouf neje társaságában tett 1874 folyamán. Léghajójuk ezer és ezer kíváncsi nézővel szállt fel Calaisban. A vihar azonban elkapta őket, s egyenesen az északi tenger felé sodorta hajóstól együtt. Leestek a tengerbe. A gáz nem fogyott

Coxwell hajója a fellegek között.

ki egyhamar a gömbből, s beléje kapaszkodván a szél, így kergette maga előtt a vizet. A kosár maga utána húzódt a habokban, s a két utas belékapaszkodva a kötelekbe, úgy vonszoltatott tova. Ily állapotban akadtak rájuk az észak-tengeri halászk, kik hajójukra vették a szerencsétleneket. Hajójuknak, a «Tricolor»-nak rajzát mellékelve közölik az olvasóval fölszállás pillanatában.

Még az oly vállalatok sem egészen biztosak, melyeket a legnagyobb gonddal, a legügyesebb kezek vezetnek. Például a párisi léghajózási egylet — mely a híres Leverrier csillagász elnöke alatt állott — már próbamenete alkalmával majdnem szerencsétlenül járt hajójával. Ranc és Ferrand vettek benne részt, ugyanazok, a kik Páris ostroma alatt kitüntették magokat. 1874. május 24-ikén szállottak föl a «Guillaume Tell» léghajón. Midőn alá akartak volna ereszkedni Maison-Alors-ban, erős vihar fogta őket elő, mely ellenállhatatlan erővel sodorta hajójukat fák közé. Nagy számmal sereglettek össze segítségükre az emberek, a szakadozni kezdő kötelekbe vagy harminczan kapaszkodtak bele, és mégis alig hogy megtudták a hajót állítani s lehetővé tenni, hogy az utasok kiszállhassanak a kosárból.

Ugyancsak 1874-ben a «l'Etoile polaire» («északi csillag») léghajó is eddig ismeretlen magasságig emelkedett. Fölment 6000 méternyire, hol a hajóban levők számára lehetetlen volt tovább a közönséges levegőben való tartózkodás a nélkül, hogy igygye ne vették volna a magokkal hozott s oxigénnel töltött tömlőket. A levegő hőmérséke 20 fok volt 0 alatt, és oly ritka, hogy a közönséges légzés egészen megakadt. A tömlő csővének végét szájukba vették, s így lélegyeztek.

Egészen a tudományos buvárlatok czéljából emelkedett fel a «Zenith» léghajó is, melynek tágas csolnájában öt tudományos férfi foglalt helyet: Tissandier Gaston és Albert, Sivel, Jobert és Croce Spinelli. Mindenféle mérőeszköz-

zökkel gazdagon ellátva indultak utjokra, mely a fizika nem egy homályos kérdésére derített új világot.

A BUKARESTI MAGYAR TÁRSULAT NEGYED-SZÁZADOS JUBILEUMA.

Bukarest, 1883. június 19.

A bukaresti Magyar társulat tegnap ünnepet ült, fennállásának 25 éves évfordulóját. Nincs ugyan megállapítva, sőt meg sem határozható épen az a nap, a melyen megalakult, csak az évet tudjuk s azon pár ember nevét, kiknek agyában az olvasó kör alakításának eszméje megvált. A kezdeményező egykori nagyenyedi lakos, Mester Ede volt. E férfi 1848. nyarán, ifju nejét és két kis gyermekét otthon hagyva, elment önkéntesnek a lázadó Jellasiac ellen Sz. Tamás alá, de míg ő ott küzdött, Erdély még borzasztóbb jeleneteknek lón színhelyévé; 1849. január 8-án éjjel Enyed vör-fürdő és égő romhalomra tétetett a fölbujtogatott oláhság által. Mesternek védtelen neje karjaiba ragadta két kis gyermekét, s az ég házból husz foknyi csikorkát hidegben futott üvöltő emberi fenevadak és süvöltő golyók közt ki az erdőbe. Enyed hamuvá lett!

A sokat hányatolt férj 1854-ben került Bukarestbe családjával, ott mint gyógyszerész talált alkalmazást, és ő volt az, ki az 1855 tavaszán odahivatott ref. lelkész Koós Ferencnek indítványozá, hogy alakítsanak egy kis olvasókört.

Szép volt az eszme, de nagy dolog volt ám azt akkor megvalósítani, mert akkor ott volt Corinini osztrák foglalt serege, a konzulátus maga fegyveres őrmestereket tartott és fogdos-tatta össze csupa gyanura a magyarokat, hisz akkor bűn volt az ő szemükben magyarnak lenni; az emigránsok közül ekkor fogatott el, angol törzstiszt egyenruhájá daczára, Türr tábornok, Berzenczey csodával határos módon siklott ki a fogdmegek körmei közül, a volt ref. lelkész, Demjén József a gyula-fehérvári börtönben halt meg, Kiss Miklós, Böhmné, Nagy József, Horváth Teréz elfogattak, vagyonaik elvették, és 5—6 évi börtönre ítéltettek. Boros Istvánt pedig Corinini parancsára addig botoz-ták, míg bele halt. (Jorgu Paleologu oláh komiszárius veretett rá első nap 70, másodnap 30 botot.)

Ilyen körülmények közt alakult meg az első olvasó kör; összebezárt 10—12 ember, fizetett mindenik havonként egy-egy forintot, és hoztattak rajta magyar könyveket; 12-en voltak mint az apostolok, és nem akadt közöttük Judás, pedig a 12 közül három Ferenc-Károly-ezredbeli altiszt volt, persze besorozott volt honvédtiszt; egyik a most is élő Boeczászky Lajos képviselő.

Ez első alapító tagok következők voltak: Mester Ede gyógyszerész + 1880. Pesten; Koós Ferenc ref. lelkész, ma kir. tanácsos, tanfelügyelő; Krizsanics József orvos-doktor; Boeczászky Lajos volt őrmester, ma képviselő; Köpe volt őrmester (meghalt mint új honvéd tiszt); Horváth volt őrmester; Málnássy Lajos, bukaresti lakos; Salamon János bukaresti lakos; Ács Márton bukaresti lakos (meghalt); talán még Kiss József volt bukaresti tanító (meghalt).

Két évvel később a foglaló sereg kivonulása után lett az olvasókör nyílt társulattá Hunnia név alatt, ekkor már 97 tagja volt, házat bérelhetett és alapszabályokat alkotott. Elnök ezután is Koós Ferenc maradt, hanem a nyílt társulattá alakult Nagy István, ma brassói polgár indítványozta, ki az eszmét a konstantinápolyi emigránsok egyletéből hozta át, melynek ő több éven át buzgó és minden áldozatra kész tagja volt.

Ettől fogva a társulat évről-évre gyarapodott, megteremtette 8 évvel később a temetkezési társulatot, sőt a társulási kedv oly napszerű lón, hogy az ifjuság egy külön egyletet is alakított iparos-egylet név alatt.

A mily örömdetes jelenség volt ez új egyletek alakulása, annyira felő volt, hogy ennek a szétforgácsolásnak, mihez személyes ambíciók, a ref. egyháznak papjával meghasonlása, Cz. bujtogatása járultak: csak általános romlás lesz a vége. Nagy István indítványára sikerült a legelfogulatlanabbnak mind a három társulatot egygyé olvasztani, s a három különböző név helyett a tán szerényebb, mégis többet

mondó Magyar társulat címet venni fel. Mondhatnánk, hogy az első két év (1855—57.) volt a társulatnak csecsemő kora, 1857—1868-ig növekedési zürzavaros ifjusága — és azóta éli öntudatos, nyugodt, már kifejődött életszakát.

A magyar társulatnak ma Bukarestben saját háza van vendéglővel, csinos olvasó-teremmel, téres kerttel; tagjainak száma meghaladja a 450-et, könyvtára a 2000 kötetet; házbérből 1800 frankot, tagsági havi illetményekből mintegy 6000 frankot vesz be, és nemcsak adósságmentes, de sőt 12—13 ezer franknyi készlete is van, melyet a tagtársaknál kamatoztat. El van ismerve a fővárosi polgármesteri hivatalból, alapszabályai jóváhagyva, melyek csupán közművelődési és segélyezési czélokat tűznek a társulat föladatainál; elismerve egyenrangunak a többi — német és román — társulatoktól, kik ünnepeikre nem mulasztják el a magyar társulatot is meghívni, sőt mondhatnánk, el ismerve a királyi háztól is, mint a kolonia képviselője, a mennyiben a román nemzeti és királyi családi ünnepek alkalmával ő felsége Károly király a társulat tisztelő küldöttségét elfogadni kegyeskedik, sőt három főbb tagját érdemeikkel is kitüntette.

Ez a társulat ünnepe meg tegnap alakulása 25-dik évfordulóját, és pedig:

Délután 5-től 8-ig tartó díszbédél, melyen a társulat tagjai és ezek nejeim kívül több idegen társulat küldöttet is jelen voltak. A mintegy 200 terítékű díszbédél az egylet és czéla vászonfóddal bevont kertjében vigan, kedélyesen, a legkifogástalanabb példányszerű rendben folyt le, magyar dalárda, magyar zene, magyar bor mellett; a köszöntők sorát megelőzte Endrődy és czéla írott szép költeménynek fölolvadása, mely nagy lelkesedéssel fogadtatott. Az első poharat a társulat elnöke, tiszt. Bartalus emelte a házára és annak királyára, a másodikat a tiszteletbeli elnök, Veress Sándor a román nemzetre és annak királyára, — a harmadikat Vándory Lajos a bennünket látogatásukkal megisztelt társaságok képviselői, s még vagy husz szónok mondott talpraesett, szébbnél szébb köszöntőket.

Magyar volt itt, mint mondám, minden, a díszmények az ebéd, a bor, a társalgás, a dal és zene; magyaros még a vendégszerető román nemzet iránt kifejezett háláérzet és azon előzettség is, hogy az idegen társulatok képviselői saját nyelvükön, német és román, nyelven köszöntöttek fel.

Hát még a lakomat követett estély az Orpheum-színházban?

A himnusz elnéklése után Komócsy József és czéla írott prólogja képezte a nyitányt, szavalta Vándory Lajos. Azután a tiszt. elnök, Veress Sándor olvasta föl a társulat 25 éves történelmét, és könybe borultak a szemek, midőn esetelé a gyászos kort, melyben bűn volt magyarnak lenni, majd tapsvihar és eljenzés szakítá felbe mindannyiszor, midőn a nemzet újra ébredését, és itt vele mintegy párhuzamosan a társulat gyarapodását esetelé, tapsvihar, midőn megemlékezett a román nemzet irántunk tanusított vendégszeretetről, a kitüntetéséről, melyben Károly király részesített, midőn pedig beszédét azon végzé, hogy a költő e szava:

«Házának rendületlenül
Légy hive oh magyar!»

ránk nézve, kik külföldön élünk, azt teszi, hogy csináljunk kitünőbb munkát mint más, legnyúkn becsületesebbek, mértékletesebbek mint más, barátságosak, előzékenyek azon nemzet iránt, melynek vendégei vagyunk, ez szerez magunknak is, nemzetünknek is becsületet: akkor mint egy ember állt fel a 400 főnyi hallgatóság s kitörő éljennel tett mintegy fogadalmat, hogy ugy tesszünk!

Ezt követte Balázs Sándornak egy felvonásos vigjátéka: «Miért nem házasodj meg a sógor?»; előadva Ragacy Gyula, Bakai Antal urak, és Boga Viktória és Kutassy Róza kisasszonyok által oly tökélyvel, hogy az ember nem is álmódna, hogy mikévdölök és nem képzett művészek előadásában gyönyörködök.

Megható jelenet volt, midőn a társulat másodelnöke, Santa András felkösöntvén a legelső alapító tagokat, kiemeli, hogy kettő ezek közül máig is, és így 25 év óta, tagja a társulatnak, és erre a tiszteletbeli elnök mellé tüzte a két öregnek, Málnássy Lajosnak és Salamon

Jánosnak, az egyletnek e czélből nevükre késztetett érdmet.

Az ifjuság aztán még tánczra kerekedett és járta a táncz vigan virradtig.

E minden tekintetben magyar ünnepélyen csak a követségi és konzulátusi személyzet tüntette ki magát meg nem jelenésével. És ez a dolog sokkal komolyabb, mintsem megrovás nélkül hagyni lehessen, s a megrovás nem a hivatalnoki személyzetet illeti, kik meg is ígérték részvételüket, hanem csupán csak báró Mayr követ urat.

A társulat elnöke két választmányi taggal elment és jöelőre meghívta a követ urat, neki volt szánya a díszelőki hely, neki a hazáért és királyért emelendő első pohárköszöntő, de a báró ur a helyet, hogy elfogadja a megtisztelést, jól ledorgálta a küldöttséget s azt mondá: «Itt magyarságot nem ismer, ő magyarságról tudni sem akar! Ő, ugymond, amnesztiát szerzett azok számára, kik 1867 előtt utelvel nélkül kijöttek, és még alig 5—6 egyén jelentkezett azt elfogadni.

Elmondá ugyan a küldöttség, hogy ehhez a társulatnak semmi köze, sőt alapszabályai értelmében ez ügygel nem is foglalkozhatik, mindamellett a báró ur ekkor még egyszer ismételté fennebbi szavait, mire aztán a küldöttség kijelenté, hogy no hát máskor nem fog alkalmatlankodni. Így természetesen az ő exzellenziájá alatti személyzet sem jöhetett el.

Hanem hát az nagy sző egy követőtől, hogy én itt magyarságot nem ismerek, én magyarokról tudni sem akarok! Mert hát tanulhatta ő exzellenziájá a magyar szeretett Prokesch-Ostentől, ki az emigránsokat con amore üldöztette Konstantinápolyban, és pláne még a halottaknak sem hagyott békét, a ferikőji temetőben ki akarván járatni a Hungaria föliratot még a falból is: de mi ug tudjuk, hogy 1867 óta talán más világ van, talán elmúlt az «én csak alattvalókat ismerem» kora, és a báró ur azért van ide küldve s fizetve busán a magyar állam pénzéből is, hogy itt a magyar érdekeket is védje, az államnak — a melynek pedig mi csak oly fiai vagyunk, mint akárki más benn a hazában — legyen itt képviselője s ha kell védője! No hát köszönjük alásan az ilyen képviselést és védelmet s ajánljuk a nemzetnek s kormányunknak becses figyelmébe!

A RÉSZEGESKEDÉS ANGLIÁBAN.

Évről-évre óriási mértékben terjed a részegeskedés Angliában, de vele együtt a társadalom nagyszabású működése, hogy azt minél jobban elnyomja. A különböző mértékletességi egyletek czéljairól és túlzásairól ma már minden művelt magyar ember hallott valamit, de bizonyosan kevesen vannak, kiknek világos fogalmuk van e nagyjelentőségű kérdésről s ezért nem tartjuk fölöslegesnek, hogy néhány adat s szám közlése által a legujabb állapotot megvilágítsuk.

Az engedélyezett korsószám száma Angliában 1860-ban 156,700 volt, 1870-ben 185,100, 1876-ban 216,000. Tehát a 33 milliónyi lakoságból minden 150 főre esik egy korsó. A szesz italok fogyasztása tett 1860-ban 3240, 1870-ben 4530, 1878-ban 5360 millió liter. Legutóbb tehát már minden főre 162 liter szesz ital esett. Az elfogyasztott italok értéke volt 1860-ban 842 millió frt, s így fejenként 29 frt, 1870-ben 1190 millió, fejenként 38 frt; 1878-ban 1422 millió, fejenként 43 frt. E számok ugyan kisebbek, mint a francziák borfogyasztási s a németek sörivási arányai, hiszen Münchenben, a világ legrészegesebb nagyvárosában, 220 liter sör 61 frt értékben esik minden főre, más szesz italról nem is szólva, de azért kétségtelen, hogy ez adatok is valóban megdöbbentők, különösen Angliában, hol a mértékletességi egyleteknek négy s fél millió tagja van.

A pálinkafogyasztás hatásáról Angliában a következő adatok állanak rendelkezésünkre: Angliában és Walesben a rendőrség 1860-ban 88,000 s 1875-ben 204,000 részegét fogott be. Londonban 1875-ben elfogtak egyszerű részegségért 8500 férfit és 7500 nőt, garázdálkodásért részegség közben 8000 férfit és 7000 nőt. Edinburgban 1871-ben 5400, 1877-ben már 7700 egyént fogtak be részegség miatt. Az emelkedés 33 százaléka, míg a népesség csak 5 százalékkal gyarapodott. Limerickben (Irlandban) 1876-ban minden tizedik embert befogták részegség miatt. Az egész Nagy-Britanniában 1860-tól 1876-ig a részegkedés tizenhat éven át levő gyermekek közt 130 százalékkal szaporodott, a részegség mánia 67 százalékkal; az elszegényesedés (pauperismus) 78 százalékkal s a bűnök mintegy 40 százalékkal. Tizennyolc év alatt a börtönökre és örültek házára fordított összeget kétszerezni kellett.

Hozzá lehet még tennünk, hogy ezek csak hivatalos adatok, melyek természetesen nagyon különbözök a valódi adatoktól. A mértékletességi egyesület nagy központi organuma, az «United Kingdom Alliance» nagy szorgalommal gyűjtötte a statisztikai adatokat s igen eltérő eredményekre jutott. Birminghamban egy szombat este megbizható és értelmes egyének által 35 korsómat ellenőriztetett. E korsókból 9160 férfi és 5000 nő jött ki s a férfiak közt 662, a nők közt 176 kétségkívül nagyon részeg volt. S e napon a rendőrség (360,000 lakosu városban) csak 29 részegét fogott el. Más szombat este 51 korsómat ellenőriztek három óráig. E korsókból 15,100 egyén jött ki s köztük 1400 nagyon részeg s a rendőrség ez este még csak egyetlenegy embert fogott el részegkedés miatt.

Ugyanez a központi bizottság igen részletes számítások alapján a pálinkaivás által okozott veszteséget 1872—1878-ig 18,000 millió forintra teszi. «Ez öszeggel», mondja a társaság közlönye, «kifizethetnénk az összes államadósságokat (7750 millió forint), megvásárolhatnók az összes nem állami vasutakat s még ki is építhetnénk azt. S mit nyertünk ennek fejében a 18 milliárdért? Több bűnöst, örülteket és szegényt, azaz más szavakkal több rendőrséget, fogházat, kórházat s az élet tartamának jelentékeny, szakértők szerint egy harmadrésze becsült rövidülését.»

A már említett központi bizottság 1853-ban alakult meg Manchesterben s czélul tüzte ki, hogy a szesz italokkáli kereskedést egyenesen s teljesen beszüntesse. A bizottságban párt és felekezeti különbség nélkül Nagy-Britannia sok kiváló férfja működik a óriási összegeket fordítanak czéljaik elérésére. Röpiveket és czélzatos elbeszéléseket több százezer példányban osztanak szét, ötven állandó ügynökük van, kik felolvasásokat tartanak s ezenfelül évenként több mint ezer meeting (négyülést) tartanak az ügy érdekében. Nagyobb városokban, hol a pálinkaivás kiválóan elterjedt, a korsókat közelében különböző kávéházakat és restaurációkat tartanak fenn, hol pálinkát nem árulnak, de a thea és kávé mellett olvasmányokról, billiárdról s más szórakoztató eszközökről gondoskodnak. Hivatalos adatok szerint a matrózok közt mintegy 8000 tagja van már a mértékletességi egyleteknek s a hadseregben minden 15-ik ember hozzájuk tartozik. A társadalom magasabb osztályaiban sok «Teetotaller», azaz magát minden szesz italól visszatartóztató ember van. Az alsóházban mintegy 20-ra megy számuk. Ezek adnak ugyan vendégeiknek bort, de maguk soha sem isznak. Skótsországbán már a vendég is csak theát és kávékat kap ily házaknál.

A MOSZKVAI NÉPÜNNEP.

A moszkvai cázárkoronázás ünnepélyeinek programjában egy nap a nép mulattatására van szentelve. Ennek színhelyét rendszeren a Chodonszki-mező szolgál, mely tágas és könnyen megközelíthető levén, e czéla kiválóan alkalmas. A legközelebbi koronázás alkalmával is tele volt e mező színházakkal, czirkuszokkal, látványos bódékkal, hintákkal, mászóparkokkal, lö- és kocsiverseny-mutatónyokkal, stb. A közönség, mint valami népvándorlás gomolygott a tér felé már kora hajnalról kezdve, az oda vezető utakon. Nemesak Moszkvából, az egész környékből is oda gyűltek a látni vágyók s meg-

torlódtak a 240 bejáratnál. Mint az ünnepély színtere, a nép megvendéglésének méretei is óriási arányúak voltak. Négyezer hus-pástetom s gyümölcsessel töltött ugyanannyi darab lepény állt a kerítés hosszában kiosztásra. Ehhez járult még 400 ezer csomag édességekkel, egy millió palack sör és fél millió adag must. Két óra alatt elfogyott minden az utolsó porciáig s 12 órakor már üres volt az ételmi szerez bódék egész sora.

A színházakban komikus és hazafias tartalmu darabokat adtak elő. A nép dalolva vonult a bejáratok elé. Mások a mázó rudakat keresték meg, melyeknek tetején ruhadarabok, harmonikák, szamovárok s egyéb hasznos tárgyak voltak főlakasztva. Nagy öröme volt a publikumnak a malaczfogdosás. Ez abban áll, hogy a ki malacpecsenyéhez kívánt jutni, egy vízintesen fektetett hosszú lengő rudon kellett állva végigmenni, melynek két oldala mellett liszt és hamu volt vastagon felszórva. Ez ingó rud végéről kellett a malacot megfogni s ugyanezen az uton visszahozni. Nehéz dolog

izben lépte át magatartásában az illendőség és jó erkölcs határát: mikor megröghanta a sörrel megrakodva érkező vasutvatot. Más kihágás nem igen történt, pedig késő éjjel tartott az ünnepély.

EGYVELEG.

* A török szultánról többek közt mindenütt lehet azt olvasni, hogy kegye jeléül egyik háremhölgyére zsebkendőt vet s ezt a szokást, mely operákban és drámákban is előfordul, már a kotillon táncban is meghonosították. Pedig e szokást a török udvarnál abszolút nem ismerik s régebben sem volt divatos, annyival kevésbé, mert a zsebkendőt is csak utjabban ismerik a háremben. A tévedés onnan eredhetett, hogy a jómódu török mindenik nevének a lakodalom után reggel csinos ékszert ajándékoz, mely rendszeren igen csinosan himzett kendőbe (bogosa) van kötve.

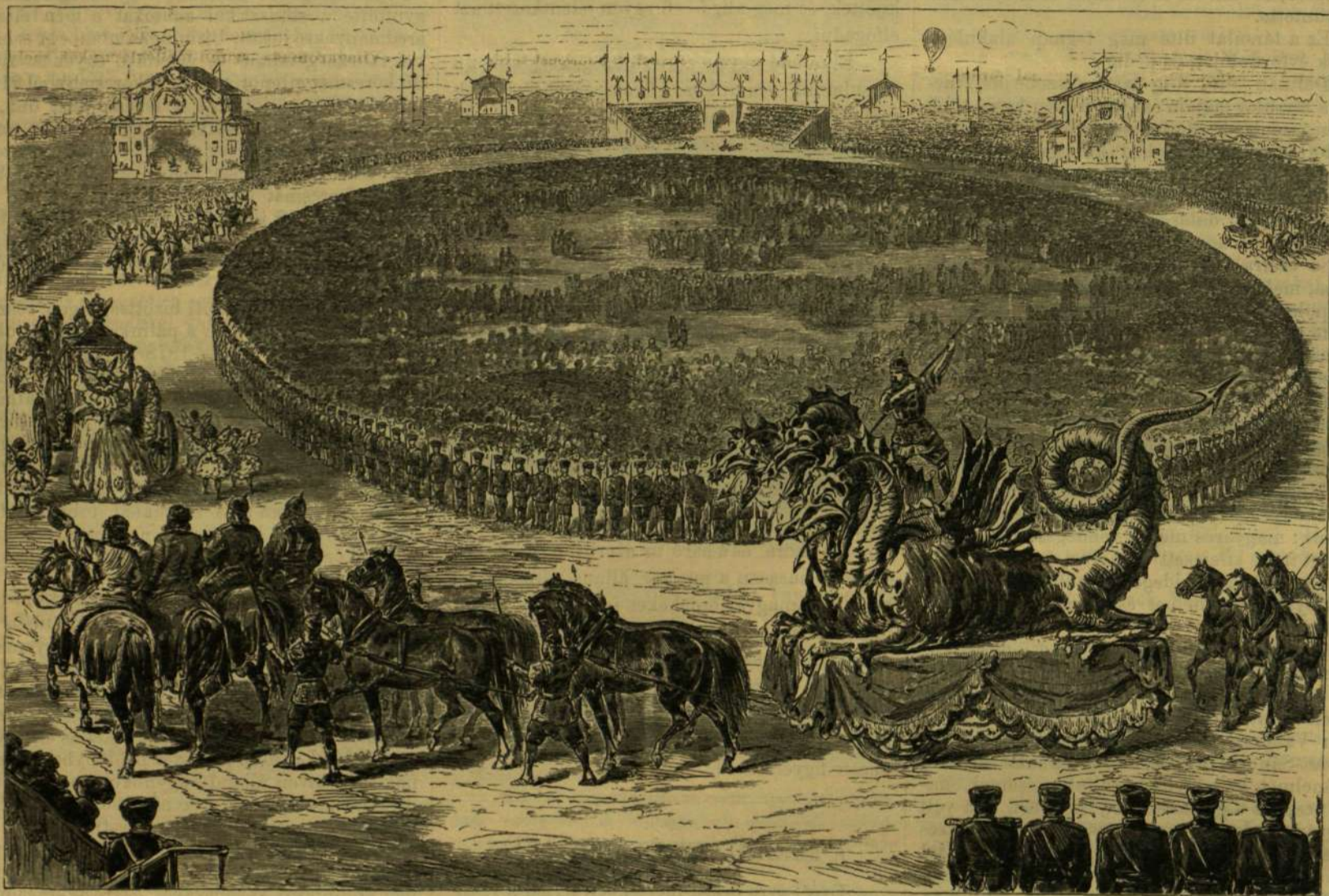
* Bankigazgató nő. A nőemancipáció eddig szokatlan módon nyilvánult Jowa államban, hol a Marionban levő első nemzeti bank igazgató tanácsa

Az oszlopok gránitból építendő s az ivetek az acél sodronyokkal tartandók fel.

* Művészettörténeti kiállítást rendeznek közelebb a bécsi künsterházaiban, hol az olajnyomatot kivéve mindennemű sokszorosító művészet képviselve lesz, oly módon, hogy az a művészetek fejlődését 1850 óta a különböző nemzeteknél egészen világosan föltárja.

* Századunk történetének nevezetesebb eseményeit festik Carrier-Belleuse és Gervex Henrik jó nevű francia festők egy óriási panoráma számára. A mű két millió forintba fog kerülni s a festőknek két év alatt kell elkészülniök.

* A Kongo partján rendkívül furesa divatoknak hódolnak a négerek. Verezre festik arcukat, fülökbe ujjvastagságu fadarabokat tűznek s a hűnők még az orrcimpába is dugnak szalmát, fadarabot vagy csontokat. Legújabbban az európaiak gyakoribb látogatása óta a töltények pléhdobozait dugják a fülbe vagy orrba. A haját virsli vagy golyó-alakba fonják s vagy számtalan kis czopfokat alkotnak, vagy hátul egy hatalmas göböt. A batek ellenben hajukat rövidre nyírják s csak a homlokukon hagyják meg s azt tekerebe fonva egész az orr hegyéig leeresztik. Másoknál három tekere van, egy a fej köze-

A MOSZKVAI NÉPÜNNEP A CHODINSZKI-MEZÓN JUNIUS 2-ÁN.

volt, kevésnek sikerült, a legtöbben leestek a lisztbe vagy hamuba, nem csekély gyönyörűségére a nézőknek.

Két óra felé délután, mikor az előadásokra és mutatványokra elég közönség gyülekezett össze, a csári pár is megjelent a számukra épített pavillon erkélyén s figyelmesen nézte a mulatozó közönség hullámzását. Mindenütt rázendíték ekkor a katonabandák a muszka himnusz s éljenzések töltötték be a levegőt. A pavillon terraszain az idegen heregek és a külhatalmak képviselői foglaltak helyet neikkal. A csári pár megérkezése után ünnepi menet indult ki a czirkuszból, elvonulva a pavillon elé s mindenféle allegorai alakokat és jeleneteket mutatva, mint a tavasz fölébredését, a természet jelképi megdicsőülését, s az orosz népművészet némely népszerű alakjait. Legeredetibb volt az «anya-méh», a hangyáktól körülvett «feketé lovag», az orosz dalnokok és táncosok alakjai és Szent-György a legyőzött sárkánnyal.

E közben megkezdődtek a népszínházakban az előadások. Az egyikben nagy népmajátékokat adtak elő, hosszú jeleneteket és csatári képeket a Kaukázusból, folyton változó közönség előtt, melyről följegyzik, hogy «csak egy

vezérigazgatóvá Stephens Luiza nevű asszonyt választott.

* Léghajóval akart átmenni egy d'Hoste nevű francia a Földközi-tengeren. Marseilleben szállott fel, de már egy óra múlva szerencsétlenül a tengerbe esett. Kifogták s most újból egy második kísérleten tőri fejét.

* Rendkívüli hegyi pályát építenek Kolorádóban a Rocky Mountain hegységben, a 14,200 láb magasságu Pike's Peak csúcsára. E vasút három részből fog állni. Az első egy alul elhelyezendő géphajtja, a második a hegy oldalán csavarkerékkel vízi erő s a harmadikat egy a csucson álló gép. Az aczéldrótok 24 láb magas fatörzsek fognak állani s mindenütt egy kis távolságra egymástól a talajtól 8 láb magasban fedett karos székek lesznek két-két ember számára.

Híd a messzina tengerszoros fölött. Szicília szigete és Olaszország közt nem sok idő múlva közvetlen összeköttetés jön létre, még pedig egy híd által, a messzina tengerszoros fölött. Az olaszok rég óta terveztek a közvetlen összeköttetést s eleinte tengeralatti alagutat akartak. Legújabbban Giambastiani mérnök, a szt.-gotthardi olasz vasutépítő társaság főfelügyelője, több más mérnökkel együtt terveket készített egy híd építésére a messzina tengerszoros fölött. Az ő tervezete szerint a hídnek a tengerszoros fölött öt ivetete lesz, a melyek közül a három középső 1000 méter, a két oldali 5000 méter széles.

pén, a másik kettő az orr felett oly módon, hogy szarvaknak látszanak. Némely négerek hosszú, vékony szakállaikat fahéjjal vonják be s így mennek ki a falukba is.

* Gazdag gyémántleleteket találtak Braziliában Bahia tartomány déli részén a Saloba mellett, mely a Rio-Paros egyik mellékfolyója, mintegy 15°-ra délre az egyenlítőtől. 1882 augusztus havától 1883 márcziusig 1500 októva, azaz mintegy 12 font gyémánt találtak. A gazdag telepen már jelenleg mintegy 7000 ember van, de a sok esőzés és moocsárok, valamint a rablók számuk gyorsan megtizedelik. Az úserdőköt nehezen tudják kiirtani s még igen kezdetleges viszonyok közt élnek.

* A négerek mozogni kezdenek az Egyesült-államokban. Több mivel s befolyásos néger, kik jól érzik fajtársaik társadalmi bajait, szeptemberben Washingtonba nemzeti kongresszust hívtak egybe, melynek feladata lenne az Egyesült-államokban lakó négerek társadalmi helyzetét megbeszélni s megállapítani a módokat, miként lehetne számukra a polgári jogok teljes élvezetét megszerezni.

* Bismarck híres kutyáját «Tiras»-t a berlini állatorvosi intézetbe küldte gyógyítás végett. A kutya külön helyiségben van s egy tisztnek kizárólagos földadata a kutya ügyelni.

A TISZA-ESZLÁRI PÖR ALAKJAIBÓL.

Nem csökkenő feszült figyelemmel kíséri a közönség a nyiregyházi tárgyalásokat. Minden nap mehozza a maga új alakjait, a maga új izgalmas jeleneteit, melyek nem engedik ki-aludni a legmagasabb fokra csigázott érdeklődést.

Csodálnunk kell különösen az elnök szerencsés vérmérsékletét és erős idegeit, hogy úgy kibírja ezt a nehéz, fáradsalmas és izgató munkát. A pör minden szála az ő kezében összpontosul s ő az egyetlen, kinek a tárgyalás folyamán egy pillanatra nyugalma sincs, szakadatlan éberséggel ügyel, hogy egyetlen szó, mely a tárgyaláson kimondatik, ki ne kerülje figyelmét, sőt jól az emlékezetébe vésődjék, hogy adott alkalommal azonnal hasznát vehesse.

A hivatalból működők csoportja még mindig ugyanaz, mely az első tárgyalási napon vala. A helyszínen *Abrányi Lajos* által fölvetett vázlat után bemutatjuk a tárgyaló terem azon részletét, mely középpontja ez izgató drámának. A bírói asztal mellett középen ül *Kornis* elnök, kissé magasabban mellette levő két bírótársánál. *Gruden* szavazó bíró mellett még *Fejér Barna* pótbíró foglal az asztalnál helyet. A bírói asztaltól jobbra a vádhatóság helye van. Ott látni még a korlátok belől *Szeczyferti Ede* főügyész helyettesét, *Lázár Kálmán* nyiregyházi királyi ügyész és *Ambrózy Mihály* alügyész közt. Ezenkívül a vádlottak és tanúk számára fontartott helyen, a szakértők és orvosok asztala van, kik ez idő szerint még nincsenek előszólítva s kiknek helyén most *Szalay Károly* ügyvéd, özv. *Solymosiné* képviselője ül s közvetlen az ő asztala előtt a leányát vesztett anyja.

A bíróság balján a védők ülnek: *Eötvös Károly*, *Funtak Sándor*, *Friedmann Bernát*, *Szekely Miksa* és *Heumann Ignác*, szintén a korlátok belől. Előttük van a gyorsírók asztala, hol *Günther Antal*, a gyorsíróda vezetője, és az országgyűlési tárgyalásokból ismert még néhány gyorsíró látható.

Képünk azt a jelenetet tünteti föl, midőn *Scharf Mór*ic terhelő tanut először szembevitik *Schwarz Salamon* vádlottal, kinek a fiu szemébe mondja, hogy *Solymosi Eszter* nyakát ő metszette meg. E jelenet bővebb leírását már lapunk múlt számában közöltük.

Most mutassuk be folytatólag a tiszta-eszlári pör nevezetesebb alakjait, a kik részint mint vádlottak, részint mint tanúk fölébresztik az érdeklődést, s kiknek vázlatos arcképeit *Abrányi Lajos* ott a helyszínen vetette papírra.

A gyilkosság büntetésének elősegítésével vádlottak között ott van *Junger Adolf* is, sirokai születésű, 46 éves, Eszláron községi pénzkézeli, ki e tisztét hűségesen viselte s rendszeren beszé-

Junger Adolf.

molt. Összeesett, töporodott, szennyes, öreg alak. *Scharf Mór*ic vallomása szerint ő is azok között volt, a kik a gyilkosság elkövetésekor a zsinagógából a zsinagóga pitvarába jöttek, de a gyilkosság elkövetése körül nem segédkezett. Ugyancsak a gyilkosság elősegítésével van vádolva *Lusztig Sámuel* makoí születésű, 40 éves eszlári birtokos, magas, sovány ember, rendszeren nyírott fejjel, pajesz nélkül. Roppant ideges, örökké izog-mozog, közbe beszél s rendkívül boszus, hogy művelt emberek el tudnak hinni egy olyan bolond dolgot, a minővel őket gyantsújtják.

Taub Emánuel most polgári-i, az előtt eszlári sakter szintén ott állt a vádlottak padján. Ő róla nem állítja *Móricz*, hogy a vérvételi jelenetnél ott lett volna, de vádolva van, hogy tudomásával birt az eszettek. Fekete, visszaszított képe van s ruházata is azon szerinti.

Mint a többi vádlott, e kettő is mindent

Lusztig Sámuel. Taub Emánuel.

tagad s rajta van, hogy a többi vádlottnak is kimutassa alibijét. Nevezetesen *Taub* azt állítja, hogy *Schwarz* és *Braun* metszők nála voltak szállva, kik próbakönyörgés után vele mentek s később nála ebédeltek. Este ismét nála voltak s innen mentek:

Lichtmann József eszlári haszonbérlelőhöz, ki mint beidézett tanu előadja, hogy azon este az ő koresmárosai, *Süssmann* és *Einhorn* valami italmelési differenzát egyenlítették ki. *Lichtmann Mór*, ennek atyja, 68 éves, kinél a kérdéses napon a gyilkossággal vádolt *Wollner Hermann* ebédelt volna, a mire azonban a tanu nem emlékszik.

Rosenberg Hermann az előtt szintén metsző volt Eszláron, most boltos. Ez is a tanuk közt szerepel, noha a vizsgálat megindításakor ő is le volt tartóztatva, mert a dadai hullá meg-

Süssmann. Rosenberg Hermann.

kerülése előtt pár nappal azt híresztelte, hogy *Eszter* megkerül élve, vagy halva. Ugyan ő *Sztropkón* járt *Lichtmann* megbízásából *Eszter* keresni. A hullasespészettel vádolt *Smilovics Jankel* ő hozzá írta a börtönből azt a levelet, melyben egyöntetű tanuskodásra hívja föl s

Lichtman Mór.

mely a vizsgáló bíró kezébe jutott. *Solymosi Zsófi*, ki ő nála volt szolgálatban, határozottan tagadja *Rosenbergnek* azt az állítását, hogy ő, *Zsófi*, *Eszter* utolsó találkozásuk alkalmával szomorúnak mondta volna.

Scharf Józsefné.

Scharf Józsefné, *Móricz* mostoha anyja, 26 éves asszony. Arca nem szép s értelmi ereje sem igen látszik magas fokon állani. Valaha esi-

nosabb lehetett, de mióta férje fogságban ül, ott-hona elpusztult, ő magát kegyelméből tengődik. Sok szenvedésen mehetett keresztül, melyek arczban megvénitették, testben megtörték. Népies modorban jól beszél magyarul. Tagadja, hogy ő megtöltötte volna *Móricznak*, hogy «arról az esetről» beszéljen, mert azt ő előtte a fiu nem is említette másként, mint haragosan, hogy a kis *Samura* milyen bolondokat beszélnek. *Móriczot* «bandzsi» gyereknek nevezi, a mit aztán úgy magyaráz meg, hogy félnék, ijedős, makacs, hazudozó és mérges, ki egyszer baltával, egyszer meg késsel támadt neki.

Behívják *Móriczot* s az bátran megáll anyja előtt, szemébe is néz s nem jön zavartba. Az anyja folytatja *Móricz* jellemzését s erősíti, hogy a fiu egyszer baltát ragadott rá. *Móricz* azt állítja, hogy ez nem igaz. «Kérlek alázsan, kedves fiam, — szól a mostoha, — ez hazugság.» — «Az én állításom az igazság!» felel *Móricz*. — «Akkor én hazudom!» — «Hát hazudik!» mondja rá a fiu.

Az apa fölemelkedik e beszélgetés alatt s hátrattett kezekkel odajárul. Megfékez magában minden dühöt, minden elkeseredettséget, majd-nem könyörgő hangon beszél fiához, így akarván őt makacs vallomása feladására bírni.

A fiu megvettő daczal mustrálja szülőit. Hol az egyiknek, hol a másiknak néz merészen a szemébe, de egyre izgatottabb, egyre pirosabb lesz, s arca olyan szédült, mint minden gyermeké, a ki hosszú ideig nagy erővel sir. Köny-csepp azonban egyetlenegy se nedvesíti meg szempilláit. «En nem akarok zsidó lenni,» ezt vágja oda az apjának. Ez visszalép, s tekintetet vált a zsidókkal, kik előrszegezett nyakkal, kitágult orlyukakkal lesnek minden szót. Mindannyian megremegnek egész testökben. Hiába hivatkozott *Scharf* arra, hogy 14 estezideig tartotta mint fiát, most is szereti, most is fia, nem tagadja meg. A fiu erre azzal a kijelentéssel felelt, hogy utálja a zsidókat. Mélyen megrendítő volt e jelenet, a három legszentebbül összefort fogalom: apa, anyja és gyermek között.

Mikor *Scharf* látta, hogy *Móricz* fiu érzelmeire, apja iránt való szeretetére hiába hivatkozott, felülkerekedett benne a ravasz zsidó, kinek a hinárból ki kell magát huznia. Fiához intézett kérdései bármely védőügyvédnek becstelére váltak volna. *Móricz* azonban szintén fufangos egy gyerek. Vagy merész feleletekkel torolja le az őreget, vagy «nem tudom, nem emlékszem» szavakkal kerülte ki a kelepcét. Rajta megtörik minden kísérlet.

A tárgyalás 6-ik napjáról, június 25-éről a tárgyalási teremről következő képet nyújt egy jelenet: A medium tele van tanukkal, vádlottakkal; festői csoportozat; jobbról *Solymosiné* ül bánatos arczával, egy külön széken, lábánál leánya *Zsófi* guggol. Ha megszólalnak ők ketten, mint higyük sziszegnek rájuk a zsidó asszonyok és leányok s valóságos nyelvelés tör ki a szinpadon — akarom mondani: a teremben. Távolabb *Szalay* ül, a magánvádló, árván egy asztalnál. Hangját még eddig nem hallotta senki. A sakterek unatkoznak. *Buzbaum* a markában gondosan elrejtett tubák-pikszitét *Scharf* háta mögött lopva egyre előveszi meg-szolgolni. *Scharf* kezével legyezi magát. Hu-

Huri András.

ríné kidüldt szeméi kísértetiesen forognak szerte a mintegy harmincz főből álló aktuális pörsemélyzetet, mert a többi még bent van a nézőtér mögötti tanács-szobában. A kihallgatandók egy része, melynek pad nem jut, a sorompók előtt a földre telepszik. Képviselvé van itt minden kor és minden réteg; a 80 éves,

összetörpödött anyókatól, Feuermann Sárától kezdve egész a falusi «backfischekig», kiknek ide tavasz felik az arcukon.

Ott áll Huri András uram is, ki egy zsidó birtokosnál tanyás gazda. Mesélik, hogy ő tudna csak beszélni, ha akarna, de a száján arany lakat van. Ama végzetes éjszakán bezárkózott — persze a pletyka szerint — az úrával, sokáig tanácskoztak együtt; azután éjfélkor lóra ült a zsidó ur (volt is valami a köpönyege alatt!), ki tudja, hová mehetett?... Reggelre otthon volt. De Huri tömött rőt bajusza alól fősvényen folyik a beszéd; azzal ugyan nem lesz okosabb a törvény, a mit ő megdiktál.

Huri Andrásné ráncos képű, töpörödött kis asszonyka, a ki eleinte igen el volt fogulva; mikor bevezették, alig tudott szólni, de később megeredt beszédének árja s a pórnőt jellemző

Huri Andrásné.

gyorsasággal hadart össze sok oda nem tartozó dolgokat is. Solymosi Eszter ő nála volt utoljára szolgálatban s ő volt az, ki Esztert délelőtti 11 óra előtt O-Faluba Kohlmaier boltoshoz küldte ki festékkért, melylyel háza elejét volt befestendő.

Solymosi Zsófi, az eltűnt Eszternek testvérnője, zömök, egészséges, csinosnak mondható parasztleány, ki takaros ünneplő ruhában jelen

Solymosi Zsófi.

meg a bíróság előtt s értelmesen felel. Ő volt az, a ki utoljára beszélt eltűnt nővérével, ápril 1-én déltájban, mikor az O-Faluból, hova festékkért küldték a boltba, visszatért, s a ki szemmel kísérte egész a tisztai gátig, mely a zsidó-templom irányában vonul el.

Özvegy Batori Gáborné, a zsidó templom közelében lakó asszony, a ki szombatonként Scharfknánál és a zsidó templomban végezni szokta azt a takarítási munkát, melyet a zsidóknak vallásuk tilt e napon. A végzetes napon,

így vallja, nem volt Scharfknánál, hanem helyette ott volt a leánya, Zsófi kétszer is, tüzet rakni. Ő is, férje is világságot látott a templomban a mondott nap estéjén.

Batoriné.

Henter Antal nyiregyházi várnagy, kinek Scharf Mórész felügyelete alá adatott s kinél a fiu tíz hó óta lakik, törül szakadt Mokány Berzi alak, de tagadhatlan értelmes, higgadt, számító fej. A zsidók nyelvmestereinek csufolják. Rendületlenül állott meg a védők s főleg Eötvös kérdéseinek keresztüze közt. Kedély, guny, nyugalom, biztonság voltak fegyverei, s jól meg tudta védeni álláspontját, kivált Barcza Dani debreczeni csendbiztosnál szemben, ki határozottan azzal a szándékkal jelentkezett tanának, hogy a vádat meggyengítse.

Recsky András.

Recsky András, 41 éves, nagyfalusi csendbiztos, kinél Scharf Mórész Péczeli Kálmán irnok társaságában egy éjszakát töltött s kinek házában megtette azt a nagyfontosságú vallomását, melynek alapján ez a pör megindult. A védelem azt igyekszik kimutatni, hogy Recsky vagy Péczeli kintással vette ki Mórészről a vallomást, a mit azonban Mórész is tagad. Midőn mint kihallgatandó tanának nevét említették, minden szem az ajtóra meredt. Recsky külsejében a legtöbbek csalódtak; tipikus úri pandur vártak, holott Recsky arisztokratikus, nagyon rokonszenves, distingválta alak. Komiszárus egyenruha helyett elegáns városi ruhába volt öltözve. Daliás termetű, kevély föllépésű, deres fejú, fecskeszárnú bajuszu ember, értelmes homlokán szigorú redőkkel. Elfajzott ingerültséggel, büszkén lépkedett végig a termen. Vallomását prononciált szabolsi tájszólásban, de teljes értelmiséggel tette. Ingerültsége kitört, mikor a védők faggatni kezdték. Mikor Eötvös megszólalt, Recsky keményen megvetette a lábát és érdes hangon válaszolta, hogy ő nem tudja mért épen Péczelinek és nem Barnak vallott a fiu.

KARIZOLATOK NYIREGYHÁZARÓL.

(Eredeti levél.)

Nyiregyháza, június 28.

Zakatol, morog a gőzgép, álomba ringatva egyfelől lassu egyhangúságával, éberre röstálva újra másfelől láthatlan tengelyeinek rázásával. Álmosan vonzol Nyiregyháza felé. Szintugy rosszul esik látni a sötétben elsurranó kunyhókat, melyeknek lakói boldogan alszanak, míg lellem az észlári dráma szörnyű eshetőségeit forgatja... Amott a szoboszlói pusztán végre mégis virradni kezd; áttör a világosság a lefüggönyözött ablakokon, néhány pásztortű lobban fel még, melyeknél reggeliző kanászhojtások szalonnát sütnék, míg a zold hímes legelőn itt-ott keresztbe állnak a lovak s szaglóval czippával turkálnak a friss harmatos gyepen. Lassan-lassan kibukkan

Sivár, szomorú kép az egyébként, melyet az egész tárgyalás visszatükröz. Mórész gyerekes gesztusai, melylyel állításait kíséri, az eredeti naivság, mely érdekes, sőt mondhatni «szép» arczán át-áttörő néha a magára erőltetett nagylólat; a gyöngye, törékeny Scharfkná akadozott, elfojtott feleletei, Scharfnak duruzás,

a nap; a gyötördött test lelakasztja a szempilákat, de az érdeklődés és kíváncsiság erőszakot tesz a testen s fogva tartja a gondolkodást. Egy-egy kapás leány kibukkan a lombok közül s mélabús szenvedélylyel gyujt rá a nőtára:

«Az észlári zsinagóga,
Rászállott a csóka fia,
A nyakában arany kereszt,
Jön a sakter, be ne eróssz!»

Tehát mindig csak ez, és sohasem egyéb! Egy örült rejtély, mely megoldásra serkent s hátmögött gúnyolva kaczag ki. Egy problema, mely mint pók beleszivódik agyunkba, szívünkbe.

Végre Nyiregyháza kiált a konduktor, a népvándorlás tologva-taszgálódva megindul, pár percz még, s feltűnik előttünk a megyeház impozáns épülete, melyet a város azon örvendés tény emlékére emeltetett, hogy a törvényszék Nagy-Kállórol Nyiregyháza lett áthelyezve. Kettős sor pandur képez falat a bemenet előtt. Már megpillanthatom a főszereplőket, a mint fegyveres öreik között végig lépdelnek a termen s elfoglalják helyeiket. Mint oly színházlátogató, ki felvonás közepén megy, kettős érdeklődéssel mérem végig a rongyokba burkolt alakokat, melyek közül főleg a tutajások egy Salvator Rosa ecsetére szolgálnának méltó tárgyal. De mindannyit háttérbe szorítja a mai nap két főhőse, Barcza Dani debreczeni csendbiztos és Henter Antal várnagy. E két tanu kihallgatásával a tárgyalás új fázisba lépett, a vesztegetések és valamás-kicsikarások vizsgálatába, mely ugy lehet nem kevésbé megdöbbentő lelelezéseket fog adni a Solymosi Eszter eltűnésénél.

Henter Antal várnagy.

Barcza Dani igazi pusztabírói alak. Debreczenben sikerült a következő jellemző részleteket tudnom meg a pör e nevezetesen válandó alakjáról: Mészárosból gyarapodott komiszáriussá s mint ilyennek a hortobágyi betyárok szigorú megfélemezésében sikerült tekintélyre tennie szert. Magas, csontos alak, őszbevegült hajjal, kaczkias fehér mellényére világoskék spenzeli borul, míg nadrága ellenzőjébe rózsaszínű keszkenőt dug takarosan. Ha beszél, stellungba vágja magát sarkantyus csizmájával, míg taglejtéseit bizonyos dagályos álpáthoz jellemzi. Igazi kiszolgált «Rittmeister»-alak, a korbács ki nem esik kezéből, s ugy ült meg a lovat tizenöt éves legidősb fiával együtt, hogy nincs az a debreczeni lövész, melyen el ne vinné a díjat. Hanem sokat beszélnek erőszakos eljárásáról a vallatásoknál.

Barcza Dani tösgyökeres csendbiztos voltának hatását azonban még jóval túlszárnyalja Henter várnagy megjelenése, ki a rá vetett vádat, hogy erőszakkal csikart volna ki Mórészről a vallomást, azzal hártja vissza, hogy föltárja Barcza kivett hálójának minden fortélyát, melylyel az a megvesztegetés utját akarta nála egyengetni. Egyáltalában igen kétes az a szerep, melyet Barcza játszott a jó barát köpenye alatt Henter körül. E két férfit, kiket előbb szorosabb kötelék csatolt egymáshoz, most erősen el van határozva végtelékig vinni a boszu művét. De míg Barcza színészes hanghordozásával, szenvelgett taglejtéseivel s örökös becsületére való hivatkozásával és esküdézeivel egy sarkantyus Butter Flórián hatását teszi a közönségre, melyet gyakran megnevettett, addig Henter nem közönséges intelligenciájú, férfias magatartása s higgadt bátorsága kedvezőbb hangulatot kelt maga iránt.

Sivár, szomorú kép az egyébként, melyet az egész tárgyalás visszatükröz. Mórész gyerekes gesztusai, melylyel állításait kíséri, az eredeti naivság, mely érdekes, sőt mondhatni «szép» arczán át-áttörő néha a magára erőltetett nagylólat; a gyöngye, törékeny Scharfkná akadozott, elfojtott feleletei, Scharfnak duruzás,

erőteljes kitörése, hogy biznák csak az ő apai kezére taz perczig Mórészot, majd megmutatná, mit farag a fiuból, az apai érzésnek az az előheltlen sugara, mely fiával szemben még most is átcsillámlik egész magaviseletén, — mindez ingadozóvá teszi rokonszenyünket, hogy melyikhez forduljon inkább. A nagy közönség két teljesen különböző elemre oszlik, de egyik sem mutat elég érzéket a megdöbbentő dráma mély erkölcsi mozzanatait iránt, s mindenki résznek vannak oly hirlapírók, kik tőkét faragnak maguknak a legszentebb érzésekből, melyek az emberi szívnek adtak. Említem-e, hogy itt magok a szállodák közt is egy antiszemita és egy filozemita van s a szerint mérlegelik az embert, a mint egyikben vagy másikban rendezkedett be?

Azok a váratlan lelepezések, melyeket a tárgyalás Péczeli irnok személyének előéletére nézve fölvetett, a legmegrázóbb természetűek. Ez öreg ember, kinek szolid arca semmit sem sejtet multjának megalázó epizódjaiból, le-sujtva látszik lenni a fölfedeztetéstől. Kevesen tudják azonban, hogy minő tragikus eset folytán került fegyházba, nem is sejtve, hogy oly hosszú idők mulva akad, ki újra emlékébe fogja idézni az előéletén maradt foltot. Péczeli esetéről a következőket mesélik:

Rég, nagyon rég Péczeli egy szép asszony hálójába került, ki azonban másokat nem zárt ki kegyeiből. Ez asszonyban elég kegyetlenség volt, hogy fölbujtassa udvarlót, tennek el férjét láb alól. A férjét megölve találták egy nap az erdőszélen, mikor Péczeli épen pásztortörőit élvezte az asszonynál. Viszonya köztudomású levén, természetes, hogy ő rá esett a gyanu, Péczeli nem akarta alibjét bizonyítani kedvese iránti tekintetből.

E romantikus történetet a Seyffert által benyújtott hivatalos származású adatok ekképe adják elő: Péczeli 1857-ben «társaságban elkövetett kegyetlen gyilkosság miatt ítéltetett» el, s büntetésre Takács Anna a mária-nostrai fogházban szenvedte ki büntetését.

Barcza Dani, debreczeni csendbiztos.

Barcza Dani feleletei a tapasztalt csendört és finom emberismerőt árulják el. «Különböző dolog, mondja, azt kérdezi a vádlottól: Te loptad-e el ezt a lovat? — vagy rákírdáni: mért állsz itt?» Egy más igen jó axiomája: «Nem az a fő, hogy mit mond a vádlott, hanem hogy hogyan mondja.» Mindamellett Barcza iránt rendkívül nagy az ellenszenv s mikor esküje letétele után a lépesökön lement, egy ismeretlen elébe állott s fenyegető szemrehányással mondá: «Hamisan esküdtél, Barcza Dani, lelked rajta!»

S Barcza — mint a kinek szénája rendben van, szó nélkül ült fel két kerekű taligájára, kihajtatott az indóházhoz, bevetette magát kupéjába s néhány pillanat mulva a vasut elrobozott s csak az ablakba támasztott két könyök s fodros rétegekben szállongó pipafüst jelze, hogy oda benn «az alföldi híres komiszárius» ül. De az a könyök és az a pipafüst egy egész esendéletet festett, mint ha az is azt mondta volna: «Füst, füst, Dani bácsi, csak füst!» V—r.

A POSTABÉLYEGEK.

A különböző országok postabélyegeinek gyűjtése s az azokkal való kereskedés napról napra nagyobb mérvet ölt. Nagyonbízott csere-üzlet foly, a mire e tárgy, mely minden országban másféle beccsel bír, igen alkalmas, de a készpénz-forgalom is megközelíti az egy

millió forintot. Az igen közönséges német és angol levélbélyegeket kizárják a forgalomból s a többiek közt is minden ország saját bélyege ott nem kerestetik vagy igen olcsón fizetik. Legdrágábbak természetesen a ritkább bélyegek s különösen azok, melyek már a forgalomból kikerültek. Vannak oly gazdag régiségkedvelők, kik egy-egy ily bélyegért 100—200 frtot fizetnek. A postabélyegeket kedvelői igen számosan vannak, különösen az angolok között, kik külön e tárgyról szerkesztett lapokat adnak ki s «Philatelia» név alatt, mint a történelemnek egyik segéd tudományát, a czimertannal és pénzügyismével rokon ismeretkör, rendszeresen tárgyalják.

Az az idő, midőn a postabélyegeket fogadás szerint gyűjtötték vagy a szobák falait ragasztották be velők, már elmúlt, de sok helyen fordítják meg ezek jóvedelmét, mint a szivarvégeket, jótékony cselekedet. A bszeli missziótársaság évenként rendszeren több ezer forintot vesz be ily gyűjtésekkel. Mint minden üzletnél, itt is akadnak szédelőgök. Egyesek régi, ritka külföldi jegyeket utánoznak, avagy koreai, siami, labradori bélyegeket árulnak, bár ez országban ily bélyegek nincsenek. A gyűjtéshez különösen a francziák és svájczok értenek. Ennek is megvan a maga divatja. Most például a levélről egyszerűen levett bélyegeket nem veszik meg, s legjobban szeretik, ha a levélborítékot vagy levelező-lapot is beküldik, mert különösen régi daraboknál a vízjegy is oly hatással van, hogy ugyanoly bélyeg ára különböző levélborítékokon 10 forinttal is különbözhetik.

Mily gyorsan terjedt el a gyűjtés, megítélhetjük abból, hogy az első levélbélyeg is új dolog. Hill Rowland, a penny-rendszer életbeléptetője, alkalmazta ezt először 1840. május havában. Az előtt csak bélyegzővel nyomatták a levélre a postadíj számát. Sőt az újítás sem terjedt oly gyorsan. 1843-ban Genfben is életbeléptették ugyan, de azért az európai kontinensen csak az 50-es években kezdett nagyobb mértékben terjedni s az Egyesült-államokban is csak 1847 óta hozták be általánosan. A félművelt államok közt első volt e tekintetben a Havai királyság (1852) s azután sok időre Persia (1865-ben). Sok országban, pl. Kínában ma sincs bélyeg. Jelenleg mintegy 200 államban látják el bélyeggel a leveleket s a különböző bélyegek száma a forgalomból kimentekkel együtt tízezerre tehető. Ezen bélyegeken 5 császár, 28 király, 3 királynő, 40 elnök, stb. arczképe van.

Sok országban, például Olasz- és Németországban, a bélyegeket változása az egyesülés különböző stádiumait mutatja. Franciaországban a levélbélyegeket az ország változatos multjáról beszélnek.

A legjelentékenyebb gyűjtemények jelenleg a magyar és olasz királyé, IX. Pius pápáé, ki Antonelli bibornok által gyűjtette a levélbélyegeket, Rotschild párisi bankáré s a berlini főpostahivatalé. Az utóbbi gyűjteményét a bécsi világkiállításán is közszemlére tette. De egy gyűjtemény sem teljes, bármily rövid idő telt el azóta, hogy a postabélyegeket divatba jöttek. Igen természetes, hogy jövőben még nehezebb lesz csak megközelítőleg is teljes gyűjteményt összeállítani.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» júliusi száma a megszokott dúsz tartalmat adja most is, lehetőleg változatosan. Első közleményében Károlyi Árpád egy német történelmi munkát ismertet ily czim alatt: «Tököli a legújabb világításban». Onno Kloppnak Bécs felszabadításáról szóló könyvét ismertet, mely a lehető széles körben kutatja, hogy mi vezetett Bécs ostromához és felszabadításához. Természetes tehát, hogy a magyarországi viszonyokkal szintén foglalkoznia kell, s foglalkozik is, nagy elfogultsággal, és mond ítéletet a rebellis magyarokról, Tököliről, a nélkül, hogy ismerne a Tökölire vonatkozó részletes adatokat. — Ezt követi Fenyvessy Adolf érdekes czikkének folytatása «Az első magyar vasut»; továbbá Kovács Lajostól már a negyedik rész «Történelmi tanulmányok» czim alatt, visszaemlékezéseket közölve a negyvenes évek politikai eseményeiről. A mostani részben az 1848-iki szeptemberi napokat festi. «Voltaire és II. Frigyes» a czime egy

francia munka ismertetésének —m-től, ki Broglie herczeg munkájáról szól, mely új okiratok alapján világítja meg a Mária Terézia és II. Frigyes közti első hadviselés korszakát. Azt is megtudjuk belőle, hogy a porosz király mily rendkívül ügyességgel használta föl Voltairt arra, a mit ma hangulati-nálának nevezünk. Rövid, de talpraesett kritikát olvasunk «A rumánok emlékirata» czim alatt, a román választók képviselőinek értekezletéből származó javajszékésre, mely Szebenben jelent meg. A szépirodalmi részt képviselik: Belényesi Gábor «Ez a szülő eladó» czimú beszélye (melynek még folytatása következik), s a «Felhőposta» (költemény Kalidászra után), a szanszkrit irodalom legszebb lírai termékeinek fordítása Fiók Károlytól. A könyvismeretéseket közt egy bíráló Kiss József költeményeinek magyarosságát és egyes kifejezéseit veszi kritika alá. «Egy névtelen levelei» rekesztik be a füzetet, s ebben sok igazság van mondva arra nézve, hogy irodalmunk egy kisé magasra csúsz: az irodalmi színvonal a magyar közönség valódi szükségéire és igényeire képest mesterségesen föl van rugtatva. Hivatkozik az akadémia könyvkiadó vállalatának megjelent fordításokra, melyek megértésére részletes és szakszerű ismeretek szükségesek. A nemesebb népszerűsítő irány nem érvényesül irodalmunkban; a művelt, vagy művelődő, de nem tudós magyar embernek nem teritene a szellem szelén. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Uj regények. Az Athenaeum-társulat kiadásában több regény jelent meg e nyári időszakra. Ezek között van Jókai két-kötetes legújabb műve: «Damo-kosok», regényes történet, melyben a költő fantáziája oly kitünőleg használ föl erdélyi mondákat és történelmi adatokat. A regényt négy tollrajz is díszíti Jókai Róza kisasszonytól, a költő rokonától. Ára a két kötetnek 2 frt. «Becsüdvényből» (Michel Ver-nuil), Theuriet André, a most annyira kedvelt francia író regénye, Szász Károly szép fordításában; ára 1 frt 50 kr. «Hölgyek öröme», regény, írta Zola Emil. A naturalisztikus irány főképviseelőjének korábbi műve, melyen későbbi irányának excentricitási még nem uralkodnak annyira. Fordította Tarnay Pál. Két kötet, ára 3 frt.

Magyar író műve külföldön. Beniczky-Bajza Lenke íróknk «Mártha» czimú regényét, mely magyarban nem rég jelent meg, a «Hamburger Correspondent» német napilap, e czim alatt: «Roman aus dem ungarischen high life» közli. A regényt Greiner Lajos, Berlinben élő hazánkia fordította le.

Költemények, írta Fajth Péter. Kilianék kiadása; tizenhárom iv, erős, sárga papíron. Ára 1 frt 50 kr. — Talán minden hétre esik egy verskötet (több is!) De közülök hány az irodalomra nyereség? A kezünk között levő is felől-harmadából mondható annak. Az (előttünk legalább) eddig ismeretlen költő inkább gondolkozó elme, mint érző szív vagy eleven képlet. A költőnek az is kell, persze, de emekek mégis lényegesebb alkotó részei volnának. Ezt ugy látszik maga is érzni, mert így jellemzi költséteit, bevezető nyitányában:

Nem műzsakegy lebeg fölöttem
Dalolni nem dicsovagy tüztél;
Tudom: költőnek nem születtem,
Annak csak az élet névelt.

Egyébiránt, olykori izléstelenségeit leszámítva (pl. a Tavaszról, 128. l. befejezését), elég gondtal s izléssel is dolgozik. Néhány műfordítása (Moore: «Estharangok», Uhland: «A kápolna», Heinetól is egy pár) szintén helyes válogatással. — s összehasonlítás nélkül szólna — elég csinnal is van adva. Szóval a fiatal (gondoljuk: az) költő jó szót és buzditást érdemel; de nem arra, hogy mielőbb új kötetet lépjen föl ismét, hanem arra, hogy írjon, válogasson s felannyit dolgozza, annak is felét eldobja, lassu lépésben igyekezzék megmászni a Parnasszus csúcsát.

«Magyar Helikon», melyet Stampfel Károly pozsonyi könyvkereskedő ad ki s füzetekben elég kimerítő életrajzokat közöl az irodalom elhunyt jezeiről, újabb négy füzetében a következők életrajzokat adja: «Kazinczy Ferencz», írta Andrásy Jenő; «Garay János», írta Ferenczy József; «Cso-konai Vitéz Mihály», írta dr. Badics Ferencz; «Tomba

MAGYAR VÖRÖS-KERESZT-EGYLET SORSJEGYEK

Évenként 3 sorsolás. Legközelebbi húzás f. é. július 1-én. Évenként 3 sorsolás.

Ezen húzásban

főnyeremény 50,000 forint o. ért.

Továbbá 1 nyeremény a 5000 forint, 4 nyeremény a 1000 forint, 10 nyeremény a 500 forint, 25 nyeremény a 100 forint, 30 nyeremény a 50 forint, 52 nyeremény a 25 frt. A nyeremény-sorsoláson kívül törlesztési sorsolás is történik; minden a törlesztési sorsolásban a legkisebb nyeremenynyel húzott sorsjegy tovább játszik a főnyereményre. Ezen sorsjegyek a napi árfolyam szerint kaphatók a

Pesti magyar kereskedelmi bank váltó-üzletében

Budapest, Dorottya-utca 1. sz.

valamint minden bank- és váltóháznál az országban.

Nyaralókba, utazásra és Sport-czikkek.

Durrás néki Flóbert-fegyver...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Horoghasználat kézikönyve.
Torna-eszközök...
Torna-eszközök...
Torna-eszközök...

Utazóknak, turistáknak
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Angol dísznővér
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Vadászat összes kellékei.
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

KERTÉSZ TÓDOR
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Margitszigeti gyógyfürdő
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Margitszigeti gyógyfürdő
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Margitszigeti gyógyfürdő
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Margitszigeti gyógyfürdő
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Margitszigeti gyógyfürdő
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Margitszigeti gyógyfürdő
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Margitszigeti gyógyfürdő
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Margitszigeti gyógyfürdő
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Margitszigeti gyógyfürdő
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Margitszigeti gyógyfürdő
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

A Franklin-Társulat hírlap-kiadóhivatalában

Budapest, egyetem-utca 4. sz. alatt a

következő hetilapokat lehet megrendelni:

XXX. évfolyam. **VASÁRNAPI UJSÁG** XXX. évfolyam.

szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap; hasábjain a legjelesebb írók működnek közre; a fölmerülő személyi és tárgyi nevezetességeket alaposan magyarázó képekben, az érdekes eseményeket hírvonalban lehet leggyorsabban és teljesen közli; beltartalomban, külsőn, mennyiségre nézve a világ legelterjedtebb hasonló vállalatával versenyez; bekötte 4-500 művészi kivitelű képpel díszített több mint száz nagy ivnyi terjedelemben meg-megújuló olvasmány; nem muló, sőt növekvő értékű darabja minden házi könyvtárnak.

A Vasárnapi Ujság előfizetési ára évenyre 2 frt, a 'Világkrónikával' együtt 2 frt 50 kr.

POLITIKAI UJDONSÁGOK

(XXXIX. évfolyam.)

sem pártoktól, sem kormányhatalomtól nem befolyásolt, teljesen független politikai lap, mely a het eseményeit fontoságukhoz képest bővebben vagy rövidebben, de semmi hi nem felede, ösztönözve kellő magyarázattal ellátott gondos és hű összefoglalásban tárja az olvasó elé s a közönség együtt találja benne mindazt, a mi napi lapokban elszórtan megjelen, — a mely eként kivált oly vidéken, hol a hiányos postajárással a napi értesítést különben is megnehezíti, a napi lapokat is lehetőleg pótolja. — A Politikai Ujdonságok újabbban 'Magyar Gazda' cím alatt havonként kétszer megjelenő gazdasági képes lappal van bővítve.

A Politikai Ujdonságok előfizetési ára évenyre 1 frt 50 kr, a 'Világkrónikával' együtt 2 frt. A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt évenyre 3 frt, a 'Világkrónikával' 3 frt 50 kr.

Dohányzóknak
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

Legolcsóbb hetilap a magyar nép számára
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...
Készletben álló szék...

X. évfolyam. **KÉPES NÉPLAP** X. évfolyam.

a kevésbé tehető osztály vasárnapi újsága és politikai hírlapja, a legolcsóbb és legolghetőbb néplap a hazában; közli közhasznú elmélkedéseket, elbeszéléseket, mulatságos és tanulságos történeteket, érdekes leírásokat képekkel, s e mellett hétről-hétre figyelemmel kíséri az előforduló nevezetesebb eseményeket. 'Politikai Híradó' című rovatában a bel- és külföldi politikai eseményeket világos rövidséggel előadja, pártatlan, elfogulatlan igazság szeretettel, s mindenkor teljesen független meggyőződéssel értelmezi.

A Képes Néplap előfizetési ára félévre csak 1 frt, — a 'Világkrónikával' együtt félévre 2 frt évenyre 1 frt. (Csupán a 'Képes Néplap'-ra évenyre előfizetést nem fogadhatunk el.) A 'Képes Néplap' melléklapja: a

VII. évfolyam. **VILÁGKRÓNKA** VII. évfolyam.

képes heti közlöny; mióta bővített terjedelemben jelen meg, eddigi közleményei mellett általánosan nagyobb elbeszéléseket és regényeket is nyújt olvasóknak. Így Verne kitűnő francia íróinak már két érdekfeszítő új regényét közölte s szerkesztő meg annyit, a mennyi e képes heti közlöny egész évi előfizetési ára: 2 frt.) — A Világkrónika ezen felül, mint hetilapjainak közleményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdeklődéseket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerű nyelven írta magyarázatokkal kísért képekben mutatja be; közli tájékoztató értekezéseket, utazásokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugy szintén mulattató apró közleményeket, közhasznú tudnivalókat stb.

Az előfizetések a Franklin-Társulat hírlap-kiadóhivatalához, Budapest, egyetem-utca 4. szám címzendők. A t. ez. gyűjtőknek egyszerűre beküldött tíz előfizető után az illető lapokból egy ingyenpédányt nyújtunk.

27-ik szám 1883.

BUDAPEST, JULIUS 8.

XXX. évfolyam.

Külföldi előfizetésekre a postalg...
Külföldi előfizetésekre a postalg...
Külföldi előfizetésekre a postalg...

KRASEVSZKI.

Megdöbbentő hír érkezett Drezda városából

a mult napokban. Az 1864 óta ott lakó nagy nevű lengyel író, a lengyel irodalom szemefényét, Krasevszki Józsefet elfogták, iratait elkobozták s őt magát kemény őrizet alatt tartják ugyan, de a honfitársai által fölajánlott jelentékeny óvadék daczára sem helyezték szabad lábra.

Elfogatásának okairól többféle verzió kering, melyek azonban mind megegyeznek abban, hogy a költő ellen emelt gyanu politikai természetű. Krasevszki ugyanis azzal vádoltatik, hogy Németország katonai titkait igyekezett, nem tudni mi célból, kikélni s iratai között több német várnak és erődnök gyűjtötte tervezetait.

Nagyon nehéz azt elképzelni, hogy egy oly jelentékeny férfi, minő az agg költő, azon ország ellen, mely neki menedéket adott s őt polgárának fogadta, véteni kívánt volna az állítólag birtokában talált tervekkel, s azokat Németország valamely ellensége számára szerezte volna meg. Alacsony kémkedés nem férhet ily nagy szellemhez. Ki tudja, hogy ha csakugyan vannak ilyenek irományai közt, mi csoda történeti vagy irodalmi célra szerezte meg azokat. Azért nagyon is közel fekszik az a föltevés, hogy az ősz költő aljas boszorból eredő föladásnak lön áldozata.

Egyébiránt az ellene megindítandó pör majd földeríti a homályt; mi csak azért tettünk említést róla, mert e sajnálatos eset egy oly férfi alakját helyezte előtérbe, kit tisztelével környez az egész művelt világ s oda soroz e század legkiválóbb nevezetességei közé.

Krasevszki irodalmi működésének négy év előtt ülték meg a lengyelek felszázados jubileumát. Ritka költő volt oly nagymérvű ünnepeletés tárgya, mint ez alkalommal a kitűnő lengyel író, ki a lengyel irodalomban körülbelül ugyanazt a helyet foglalja el, melyet Jókai a magyarban. Ebből az alkalomból a 'Vasárnapi Ujság' is megemlékezett az ünnepeletről s ismertette irodalmi munkásságát. Ezuttal tehát rövidebbre foghatjuk a rá vonatkozó adatokat.

Krasevszki József Ignác 1812-ben Varsóban született s Vlnában fejezte be egyetemi tanulmányait, melyeket ritka magán szorgalommal és nevezetes utazásokkal igyekezett kiegészíteni. Írói pályáját már mint egyetemi polgár megkezdte 'A lengyel nyelv története' című munkájával, mely szerzője nem közönséges írói tehetségéről tanuszkodott, de nem jelent meg nyomtatásban. Mindazáltal alapos reménye nyílt a kievi egyetemen a lengyel nyelv tanaszékét elnyerni, midőn 1831-ben kitört a lengyel forradalom s az ebben tevékeny részt vett ifju tudós börtönbe került.

Nyilvánosság elé irodalmi műveivel Paszternák Kleofás Fakundálnév alatt lépett. E névvel jelentek meg 'Valérius ur' (1831) s a 'Nagy világ kis faluban' (1832) című első elbeszélései. 1833 óta már saját nevet használta s egy év alatt

tette közzé 'III. Zsigmond uralkodásának utolsó éve', 'Szent Mihály temploma Vlnában', 'Károly ur' s 'Négy lakodalom' című műveit.

1835-ben gazdálkodni kezdett, de buzgó munkatársra volt az akkoriban igen elterjedt 'Pétervári Hetilap'-nak, melyben kiadta az 'Író utazásait', a 'Sátán s vén banya' s a 'Világ és költő' című beszéleit, mely utóbbi oly fel-tűnést keltett, hogy egészen kiszorította a lengyel közönség asztaláról a francia regényeket.

E művei prózában voltak írva. Most a 'Vitorlora' című egy nagyobb eposzzsal lepte meg nemzetét, melyet csakhamar 'Amfielás' című epikai trilogiája követett s oly népszerű-

tette közzé 'III. Zsigmond uralkodásának utolsó éve', 'Szent Mihály temploma Vlnában', 'Károly ur' s 'Négy lakodalom' című műveit.

1835-ben gazdálkodni kezdett, de buzgó munkatársra volt az akkoriban igen elterjedt 'Pétervári Hetilap'-nak, melyben kiadta az 'Író utazásait', a 'Sátán s vén banya' s a 'Világ és költő' című beszéleit, mely utóbbi oly fel-tűnést keltett, hogy egészen kiszorította a lengyel közönség asztaláról a francia regényeket.

E művei prózában voltak írva. Most a 'Vitorlora' című egy nagyobb eposzzsal lepte meg nemzetét, melyet csakhamar 'Amfielás' című epikai trilogiája követett s oly népszerű-

tette közzé 'III. Zsigmond uralkodásának utolsó éve', 'Szent Mihály temploma Vlnában', 'Károly ur' s 'Négy lakodalom' című műveit.

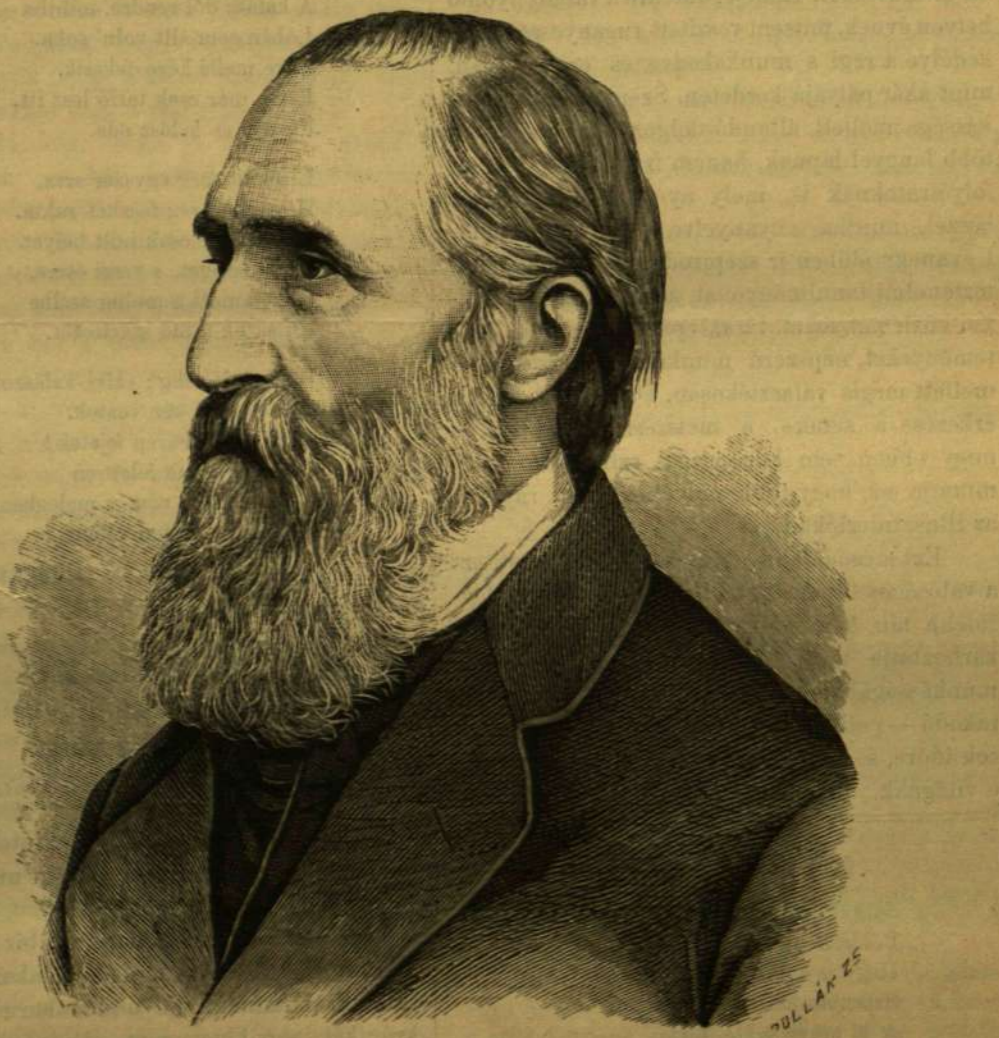
1835-ben gazdálkodni kezdett, de buzgó munkatársra volt az akkoriban igen elterjedt 'Pétervári Hetilap'-nak, melyben kiadta az 'Író utazásait', a 'Sátán s vén banya' s a 'Világ és költő' című beszéleit, mely utóbbi oly fel-tűnést keltett, hogy egészen kiszorította a lengyel közönség asztaláról a francia regényeket.

E művei prózában voltak írva. Most a 'Vitorlora' című egy nagyobb eposzzsal lepte meg nemzetét, melyet csakhamar 'Amfielás' című epikai trilogiája követett s oly népszerű-

tette közzé 'III. Zsigmond uralkodásának utolsó éve', 'Szent Mihály temploma Vlnában', 'Károly ur' s 'Négy lakodalom' című műveit.

1835-ben gazdálkodni kezdett, de buzgó munkatársra volt az akkoriban igen elterjedt 'Pétervári Hetilap'-nak, melyben kiadta az 'Író utazásait', a 'Sátán s vén banya' s a 'Világ és költő' című beszéleit, mely utóbbi oly fel-tűnést keltett, hogy egészen kiszorította a lengyel közönség asztaláról a francia regényeket.

E művei prózában voltak írva. Most a 'Vitorlora' című egy nagyobb eposzzsal lepte meg nemzetét, melyet csakhamar 'Amfielás' című epikai trilogiája követett s oly népszerű-

KRASEVSZKI JÓZSEF.